

SUDAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel M¼d¼rl¼đ¼

İçindekiler

1- DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	2
2- PAZARIN ÖZELLİKLERİ	14
3- ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	19
4- PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	28
5- ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	33

1- DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

İthalat Rejimi

İthalat, özel anlaşmalarla ayrıca düzenlenmedikçe, her 5 yılda bir yayımlanan İthalat Rejimi Kararı ve yıllık ek protokoller çerçevesinde belirlenen gümrük oranlarına göre gerçekleştirilir. 2026 yılı itibarıyla Sudan'a ithalat yapılabilmesi için firmaların Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki dijital sisteme kayıtlı güncel bir ithalat lisansına sahip olmaları şarttır ve bu lisans iki yılda bir yenilenir. Sudan'da sınai ve tarımsal (hayvancılık ve balıkçılık dâhil) üretim amacıyla kurulan ve yatırım teşvik belgesi sahibi olan yabancı sermayeli yatırım şirketleri dışındaki yabancı sermayeli firmaların genel ithalat yapmaları yasaktır. Yatırım teşvik belgesine sahip yabancı sermayeli firmalar ise yalnızca iştigal ettikleri fiili üretim sahası ile ilgili hammadde, makine ve ara mallarını ithal edebilirler.

Mer'i ithalat rejimi ve gümrük kanunu gereğince herhangi bir malın ithalatı için ithalatçının; Sudan Merkez Bankası (CBOS) onaylı Elektronik İthalat Formu'nu (IM), Sudan Metroloji ve Standardizasyon Genel İdaresi'nden (SSMO) alınmış sertifikayı, doğrulanmış dijital faturayı, ACD (ön kargo bildirim) numarasını içeren deniz veya hava yolu konşimentosunu, menşe şahadetnamesini, ithalat üzerinde kısıtlama olması halinde yetkili kurumdan alınmış elektronik izin belgesini, gümrük ithalat beyannamesini, çeki listesini ve Gümrük Muhafaza çıkış iznini ibraz etmesi gerekmektedir.

İşlenmiş Altın İthalatı ve Sertifika Zorunluluğ

Sudan'a ticari amaçla işlenmiş altın ithal edilebilmesi için Sudan Merkez Bankası veya yetkilendirilmiş ticari bankalardan alınan bir ithalat sertifikası (IM Formu) zorunludur. Bu belge, döviz bedellerinin beyan edildiğini ve ithalatın bankacılık sistemi üzerinden yapıldığını kanıtlar.

Yolcu beraberinde getirilen işlenmiş altınlar (takı vb.) için belirlenen muafiyet sınırı 10 ons (yaklaşık 311 gram) seviyesindedir. 10 ons üzeri altın ise "ticari miktar" olarak kabul edilir ve bu durumda sadece beyan yeterli olmaz. 2026 yılı itibarıyla Sudan Hükümeti, altın kaçakçılığını önlemek ve döviz rezervlerini korumak adına denetimleri sıkılaştırmıştır Ocak 2026'da Sudan Merkez Bankası ve Sudan Maden Kaynakları Şirketi (SMRC) tarafından, altın ticaretini ve ihracatını denetlemek üzere Sudan Altın Komitesi (Gold Committee) kurulmuştur. Ticari amaçlı altın giriş-çıkışlarında sadece Merkez Bankası değil, Maden Bakanlığı'na bağlı birimlerin de onayı aranmaktadır. Getirilen altının karşılığı olan döviz bedellerinin resmi kanallar üzerinden belgelenmesi, 2026 yılındaki "ekonomik toparlanma" politikaları kapsamında en kritik şartlardan biri haline gelmiştir.

İthalı Yasak Olan Mallar

- Potasyum bromat (gıda katkısı olarak),
- Kumar makine ve ekipmanları,
- Lisansa bağlanmamış silah, mühimmat ve patlayıcı maddeler,
- İmal yılından itibaren belirli yaş sınırını aşmış (genellikle 2 yıl) kullanılmış araçlar, kullanılmış giyim eşyası ve kullanılmış lastikler,

- Şaraplar ve diğer alkollü içkiler,
- Tıbbi kullanım dışında kalan narkotik maddeler,
- Dolandırıcılıkta kullanılabilecek paralar, kağıtlar ve sahte belgeler,
- Sudan Sağlık Bakanlığı'nda kayda alınmamış kozmetik mamuller,
- Gayri ahlaki ve pornografik materyaller,
- İsrail menşeli veya İsrail ile bağlantılı yasaklı mallar.

Geçici Kabul Sistemi

Sudan'da yerli üretimi bulunmayan ve stratejik kalkınma projelerinde (madencilik, enerji, altyapı) ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanın geçici ithali mümkündür. 2026 uygulamalarına göre, geçici kabul işlemleri için Maliye Bakanlığı ve Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün dijital onayı gereklidir. Standart geçici kabul süresi 3 ay olup, projenin niteliğine göre uzatılabilir. Geçici kabulden yararlanabilmek için gümrük vergilerini karşılayacak tutarda aynî veya nakdî teminat verilmesi zorunludur.

İhracat Rejimi

Sudan'da ihracat faaliyetinde bulunabilmek için Sudan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan İhracat Lisansı alınması zorunludur; bu lisanslar her iki yılda bir yenilenir. Sınaî ve tarımsal (hayvancılık ve balıkçılık dâhil) üretim amacıyla kurulan ve yatırım teşvik belgesi sahibi olan yabancı sermayeli yatırım şirketleri dışındaki yabancı firmaların ihracat yapmaları yasaktır. Yatırım teşvik belgesine sahip yabancı sermayeli firmalar, yalnızca fiili üretim sahalarıyla ilgili mamul maddeleri ihraç edebilir; bu ürünlerin iç piyasada toptan ve perakende ticaretini yapabilirler.

Gerekli Standart Belgeler

Mer'î mevzuat uyarınca herhangi bir malın ihracatında aşağıdaki belgelerin ibrazı zorunludur:

- İhracat Formu (EX): Sudan Merkez Bankası veya yetkili ticari bankalardan temin edilir.
- İhracat Lisansı: Ticaret Bakanlığı onaylı.
- Satış Kontratı: Alıcı ve satıcı arasında imzalanmış, Ticaret Bakanlığı'nca onaylanmış sözleşme.
- Ticari Belgeler: Nihaî fatura, çeki listesi, deniz veya hava yolu konşimentosu.
- Resmi Sertifikalar: Menşe şahadetnamesi, ticaret odası kaydı, konteyner ağırlık sertifikası.
- Gümrük Beyannamesi: İhracat gümrük işlemleri için düzenlenmiş beyanname.

Ürün Bazlı Ek Gereklilikler

Meyve ve Sebze İhracatı: Standart belgelere ek olarak; Bitki Koruma Genel İdaresi sertifikası, Tarımsal Karantina Ofisi sertifikası ve SSMO (Sudan Standartlar ve Metroloji Organizasyonu) onaylı kalite kontrol sertifikası.

Canlı Hayvan ve Genç Koyun ile Derilerinin İhracatı: Standart belgelere ek olarak; Tabakhaneden alınan deri türü sertifikası, Veteriner Karantinası sağlık sertifikası ve SSMO onaylı kalite sertifikası.

Dişi Deve İhracatı: Toplam deve varlığının en fazla %30'u ihraç edilebilir. Standart belgelere ek olarak; Ticaret Bakanlığı Onay Formu ve Veteriner Karantina sertifikası.

Susam ve Hibiskus İhracatı: Standart belgelere ek olarak; Bitki Koruma Genel Müdürlüğü sertifikası ve SSMO kalite sertifikası.

Balık İhracatı: Standart belgelere ek olarak; Deniz Balıkçılığı İdaresi su ürünleri sertifikası ve Karantina ve Etler Genel İdaresi sağlık sertifikası.

Hurda Demir İhracatı: Standart belgelere ek olarak; SSMO onaylı kalite sertifikası ve Madencilik Bakanlığı Jeoloji Birimi sertifikası.

Altın İhracatı Özel Hükümleri

- *İşlenmiş Altın:* Sudan Merkez Bankası ve Sudan Altın Komitesi'nden alınan izin belgesi ve sertifikanın ibrazı zorunludur.
- *Yolcu Beraberinde Taşınma:* Sudan vatandaşı kadınlar, pasaportlarına kayıtlı olmak şartıyla en fazla 10 ons (yaklaşık 311 gram) işlenmiş altın ziynet eşyasını beraberlerinde yurt dışına çıkarabilirler.
- *İşlenmemiş Külçe Altın:* Gerçek kişilerin külçe altın ihracatı yasaktır. Bu işlem yalnızca Sudan sermayeli ve özel altın ihracat izni bulunan yetkili firmalarca gerçekleştirilebilir.

Gümrük Vergileri

Sudan'da istisnai mallar dışında, aşağıda belirtilen 4 temel gümrük vergisi oranı uygulanmaya devam etmektedir:

- Tarımsal araç, gereç, makine ve teçhizat: %0
- Hammaddeler: %10
- Yarı mamuller: %25
- Nihai mallar: %40

Ek Vergiler ve Ödeme Koşulları

Yukarıdaki oranlara ilaveten ithalatta %3 ek vergi tahsil edilmektedir. Sudan Merkez Bankası (BOS) düzenlemeleri uyarınca, mal veya vesaik gümrüğe ulaşmadan önce peşin ödemeli ithalat yapılması yasaktır.

Türk Firmaları İçin Kritik İhracat Notları:

1. Bankacılık ve Para Transferleri

Port Sudan'daki Ziraat Katılım Bankası, Türkiye ve Sudan arasındaki ticari işlemlerde en güvenli ve doğrudan aracılık yapan kurum olma özelliğini sürdürmektedir.

2. Ödeme Yöntemleri ve Gümrük Riskleri

- *Üçüncü Ülke Ödemeleri:* Sudanlı ithalatçıların ödemeyi Dubai gibi üçüncü ülkeler üzerinden yapması durumunda, teslim yeri olarak Port Sudan belirlenebilir.
- *BOS Regülasyonları:* Sudan Merkez Bankası, dış ticaretin akreditif (L/C) veya vesaik mukabili (Cash Against Documents) yöntemleriyle yapılmasını zorunlu tutmaktadır.
- *Yaptırım Riski:* Ödemenin Dubai'den nakit transfer (TT) olarak gelmesi ve gümrükte uygun ödeme yöntemiyle eşleşmemesi durumunda, ithalatçı malı millileştirmek için mal bedelinin %20'si oranında ceza ödemek zorunda kalabilir.

3. Yasaklı ve İzne Tabi Ürünler

Bu hususlar dışında, askeri malzeme, silah veya çift kullanımlı bir mal olmadıkça Sudan'a direkt ihracat yapılmasında teorik olarak herhangi bir problem yoktur. Sayılan ürünlerin ihracı ya izne tâbidir ya da yasaktır.

4. Operasyonel Risk Yönetimi

Ülkedeki ekonomik dalgalanmalar nedeniyle, ihracatçıların mümkünse akreditifli ödeme yöntemini tercih etmesi önerilir. Peşin ödemelerde (özellikle üçüncü ülkeler üzerinden) ihracatçının sorumluluğu mal sevkiyatı ile bitse de, gümrükte yaşanabilecek tıkanıklıklar bakiye ödemelerin tahsilatında gecikmelere yol açabilmektedir.

İç Vergiler ve Kurumlar Vergisi

Sudan'da standart ticari faaliyetler için uygulanan kurumlar vergisi %15'tir. Ancak firmanın faaliyet gösterdiği sektöre göre (tarım, sanayi, hizmet vb.) bu oranlar değişkenlik gösterebilir. 2026 yılı güncel vergi dilimleri ve sektörel muafiyet detayları için "Şirket Kuruluşu ve İş Yapma" rehberindeki güncel tablolar referans alınmalıdır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Sudan'da ürün standartları, metroloji, kalibrasyon ve denetim süreçlerinde tek yetkili kamu kurumu Sudan Metroloji ve Standart İdaresi'dir (SSMO). 1992 yılında kurulan ve doğrudan Bakanlar Kurulu İşleri Bakanlığı'na bağlı olan kurum, Ülkenin kalite altyapısını uluslararası normlara taşımaktan sorumludur.

Kalite ve Akreditasyon Durumu

SSMO, operasyonel süreçlerinde uluslararası güvenilirliği sağlamak adına kritik sertifikasyonlara sahiptir:

ISO 9001: Kalite yönetim sistemleri kapsamında güncel standartlara uyum.

ISO/IEC 17025: Ülke genelindeki laboratuvarın akreditasyonu ile test ve analiz sonuçlarının uluslararası geçerliliği.

Uluslararası Üyelikler ve İşbirlikleri

SSMO, küresel ticaret ağlarına entegrasyon amacıyla çok sayıda uluslararası örgütün aktif üyesidir.

Küresel Ölçekte: ISO (Uluslararası Standartlar Teşkilatı), IEC (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu), BIPM (Ağırlıklar ve Ölçüler Bürosu), OIML (Uluslararası Yasal Metroloji Örgütü) ve CODEX Alimentarius.

Bölgesel Ölçekte: ARSO (Afrika Standardizasyon Örgütü) ve SMIIC (İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü) kurucu üyeliği; AIDMO, AFSEC ve IFOAM üyelikleri.

İkili Anlaşmalar: Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ile olan köklü iş birliği mutabakatının yanı sıra; Mısır (EOS), Suudi Arabistan (SASO), BAE (MoIAT/eski ESMA), Çin (SAC), Kenya (KEBS) ve Etiyopya (QSAE) gibi stratejik ticari ortakların standart kuruluşlarıyla ikili iş birliği anlaşmaları yürürlüktedir.

Uygulama ve Mevzuat Çerçevesi

2026 yılı itibarıyla Sudan'daki ürün standartları uygulamalarında şu hususlar ön plana çıkmaktadır:

Alan	Uygulama Durumu
SPS ve TBT Uyum	DTÖ'nün Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) ile Teknik Engeller (TBT) anlaşmaları çerçevesinde şeffaflık ve bildirim yükümlülükleri devam etmektedir.
İthalat Denetimleri	Stratejik ürünlerde (gıda, ilaç, inşaat malzemeleri) sevk öncesi inceleme (Pre-Shipment Inspection) ve uygunluk değerlendirme prosedürleri sıkılaştırılmıştır.
Dijital Entegrasyon	Gümrük süreçlerinde hızlanma sağlamak amacıyla, SSMO sertifikasyon süreçlerinin tek pencere (Single Window) sistemine tam entegrasyonu hedeflenmektedir.
Bölgesel Ticaret	Afrika Kıtası Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA) standartlarına uyum çalışmaları, 2026 ajandasının öncelikli maddesini oluşturmaktadır.

Ticaret açısından önemli bir kurum olan SSMO'nun iletişim bilgileri aşağıda belirtilmiştir.

Sudanese Standards and Metrology Organization (SSMO) Güncel İletişim Bilgileri

- **Resmi Web Sitesi:** (<http://www.ssmo.gov.sd>) (Hâlihazırda aktif ve resmi internet kanaldır) (Arapça ve İngilizce dillerinde)
- **Resmi E-posta:** info@ssmo.gov.sd
- **Telefon Numaraları:** Genel Merkez: +249 183 777 480
- **Alternatif / Yeni Hatlar:** +249 183 783 000 veya +249 183 775 247.
- **Faks:** +249 183 774 852 veya +249 183 765 726.
- **Adres:** Khartoum- Sudan University Street P.O. Box 1357

Tüm test etme, muayene ve belgelendirme işlemleri, Sudan Standartlar ve Metroloji Organizasyonu'nun (SSMO) laboratuvarı aracılığıyla yürütülmektedir.

Sudan'da sevkiyat öncesi denetim zorunluluğu bulunmamakla birlikte, tüm ithalatçıların Sudan Ticaret Bakanlığı nezdindeki İthalat/İhracat Sicili 'ne kayıtlı olması yasal bir gerekliliktir. Uygulamada, ithalatçıların SSMO tarafından tescil edilmiş Uluslararası Kargo Müfettişlerinden alınmış bir "Sevkiyat Öncesi Denetim Sertifikası" bulundurmaları gümrük süreçlerini hızlandırması açısından tavsiye edilmektedir. Gümrükleme aşamasında SSMO, kargodan

numune olarak yetkili laboratuvarlarda analiz ettirmekte ve uygunluk durumuna göre işlemi onaylamaktadır.

SSMO'nun İthalat Sürecindeki Temel Roller

- Ulusal standartların hazırlanması ve onaylanması.
- Sudan Merkez Bankası, Ticaret Bakanlığı ve ilgili meslek kuruluşları ile koordinasyon sağlanarak, ithal malların standartlara uygunluğunun garanti altına alınması.
- Tüm sınır kapıları ve giriş noktalarında (kara, deniz, hava) ithal ürünlerin standartlara uyumunun fiilen kontrol edilmesi.

İthalatta Uygunluk Değerlendirme Safhaları

İthalat denetimleri, teknik ve ticari belgelerin kontrolü ile başlar ve aşağıdaki aşamalardan oluşur:

1. Özel belgeye tabi ürünlerin dokümantasyon denetimi.
2. Kargo içeriğinin ithalat deklarasyonu ile fiziki uyumunun kontrolü.
3. Gümrük sahasında fiziki muayene.
4. Analiz için ürün numunelerinin alınması.
5. Laboratuvar sonuçlarına dayanarak SSMO tarafından uygunluk veya uygunsuzluk belgesi düzenlenmesi.

Standartlar, Teknik Düzenlemeler ve Tek Pencere Sistemi

SSMO, kamu ve özel sektör paydaşlarıyla iş birliği içinde teknik düzenlemeleri geliştiren ana koordinasyon birimidir. DTÖ regülasyonlarına uyum çalışmaları kapsamında, "Tek Pencere" (Single Window) uygulamasına geçilmiştir. Bu sistemle, farklı bakanlıklardan ayrı ayrı onay alma zorunluluğu ortadan kalkmış; SSMO bünyesindeki karma komite tüm teknik mevzuatın tek elden yönetilmesini sağlamıştır.

Akreditasyon ve Ürün Güvenliği

Sudan Akreditasyon Konseyi (SDAC): Akreditasyon süreçlerinden sorumlu ana kuruluştur. ILAC (Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği) ile tam entegrasyon ve sertifikalandırma çalışmaları 2026 itibarıyla öncelikli gündemini oluşturmaktadır. Özellikle ISO 17025 standardına sahip yerel laboratuvarların uluslararası geçerliliğe kavuşması hedeflenmektedir.

Ürün Güvenliği ve Denetim: Ürün güvenliği denetimlerinde temel yetki SSMO'dadır. Ancak gıda, ilaç veya özel kimyasallar gibi ürün gruplarında ilgili ihtisas bakanlıkları da denetim sürecine dahil olmaktadır.

Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Sudan'da piyasa denetimi iki ana koldan yürütülür:

Endüstriyel Gözetim: Üretim tesislerini kapsar. SSMO'nun Ekonomik İstihbarat ve Tüketicinin Korunması birimi tarafından fiziki muayene, laboratuvar analizi ve cihaz kalibrasyonu işlemleriyle gerçekleştirilir.

Hizmetlerin Gözetimi: Restoran, otel ve alışveriş merkezi gibi tesislerin hijyen, depolama, raf ömrü ve sunum standartlarını denetler.

Mevzuat ve Bilgi Kaynakları

Sudan'da mevzuata erişim dijitalleşme sürecinde olsa da güncel ve spesifik bilgilere ulaşmak için halen ilgili idari birimlerle doğrudan temas kurulması veya tecrübeli yerel danışmanlardan destek alınması önem arz etmektedir. Güncel duyurular ve teknik detaylar için SSMO'nun resmi internet adresi (<http://www.ssmo.gov.sd>) ana başvuru kaynağıdır.

Sudan'a İhracatta Zorunlu Belgeler ve Denetim Süreci

Sudan'a ithal edilecek ürünlerin "ilave ithalat düzenlemesine tabi stratejik ürün" kapsamına girmesi durumunda, standart ithalat belgelerine ek olarak aşağıdaki belgelerden birinin sunulması zorunludur:

- *PSI (Sevk Öncesi Gözetim Belgesi)*: SSMO tarafından yetkilendirilmiş uluslararası bir gözetim şirketinden alınmalıdır.
- *Akredite Laboratuvar Sertifikası*: Sudan dışındaki (Türkiye'de TSE, Suudi Arabistan'da SASO vb.) akredite kuruluşlardan alınmış test raporu/sertifikası.
- *Ulusal Standartlar Sertifikası*: SSMO bünyesindeki Ulusal Standartlar Departmanı tarafından düzenlenen analiz sertifikası.

LİSTE I: PSI (Sevk Öncesi İnceleme) Zorunluluğu Olan Ürünler

Bu listedeki ürünler için sevk öncesi fiziki muayene ve sertifikalandırma kritik öneme sahiptir.

No	Ürün Grubu	Talep Edilen Belge	Düzenleyen Kurum
1	Buğday ve Buğday Unu	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri
2	Bitkisel/Hayvansal Yağlar, Margarin ve Katı Yağlar	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri
3	Beyaz Çimento, Granit, Mermer	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri / TSE gibi kuruluşlar.
4	İnşaat Çeliği	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri / TSE gibi kuruluşlar.
5	Asfalt	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri / TSE gibi kuruluşlar.
6	Haşere İlaçları, Gübreler	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri
7	Matbaa Mürekkebi	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri
8	Bütün Şeker Türleri	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri
9	Yeni Model Araçlar	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri / Resmî Kurumlar
10	Yeni Model Ağır İş Makinaları	PSI Sertifikası	SSMO Onaylı Gözetim Şirketleri / Resmî Kurumlar

LİSTE II: Alternatif Belgelendirme Yöntemlerine Tabi Ürünler

Bu gruptaki ürünler için aşağıda belirtilen üç yöntemden herhangi birinin tercih edilmesi yeterlidir.

No	Ürün Grubu	Öne Çıkan Ürünler
1	Ulaşım	Taşıt lastikleri, her türlü fanlar
2	Gıda	Soya proteini ve yem katkıları.
3	Yapı Kimya	Ahşap, boya, sıhhi tesisat malzemeleri, beton katkı maddeleri.
4	Elektronik	Buzdolabı, klima, bilgisayar, TV, çamaşır ve fotokopi makinaları.
5	Elektrik	Elektrik anahtarları, paneller, ev araç gereçleri ve kablolar.

Kabul Edilen Belgelendirme Yöntemleri:

1. SSMO onaylı uluslararası gözetim şirketlerinden alınacak PSI Sertifikası.
2. ISO/IEC 17025 akreditasyonuna sahip bağımsız laboratuvarlardan alınacak, üzerinde GTİP kodu belirtilmiş analiz sertifikası.
3. SSMO ile işbirliği anlaşması olan ülkelerin resmî kurumları (Örn: TSE) tarafından düzenlenen belgeler.

Not: Liste II haricindeki tüm ürünlerin Sudan gümrüklerinde SSMO laboratuvarları tarafından analiz edilmesi yasal zorunluluktur.

Helal Belgelendirmesi ve Ürün Güvenliği

Sudan pazarına girişte belirli ürün grupları için İslami kurallara uygunluk denetimi esastır.

- *Kapsamdaki Ürünler:* Karkas/işlenmiş et, işlenmiş gıda, taze/işlenmiş meyve-sebze, bal, kozmetik ürünler, ilaç ve gıda hammadde/yarı mamulleri.
- *Geçerli Kuruluşlar:* Sudan dışındaki resmi kamu kuruluşları (Türkiye’de TSE ve HAK kurumları gibi) tarafından düzenlenen belgeler geçerlidir.
- *Teknik Standartlar:* Belgelerin OIC (İslam İşbirliği Teşkilatı) ve SMIIC (İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü) standartlarına uyumu şarttır.
- *Denetim Yetkisi:* Ürün güvenliği ve standart denetimlerinden sorumlu tek yetkili otorite SSMO'dur.

Sudan İthalat Denetimi ve Uygunluk Değerlendirmesi

Sudan Standartlar ve Metroloji Organizasyonu (SSMO), ülkeye giren malların kalitesini ve güvenliğini denetleyen ana yetkilidir. 2026 itibarıyla süreçler dijitalleşmiş olup, başvuruların çoğu Tek Pencere (Single Window) sistemi üzerinden yürütülmektedir.

1. Zorunlu Belgeler (Belge Kontrol Sistemi)

Ürünlerin fiziksel analizinden önce aşağıdaki belgelerin dijital veya fiziksel ortamda sunulması zorunludur:

- *Uygunluk Değerlendirmesi Talebi*: Antetli kâğıtta, kaşeli ve imzalı olarak doğrudan SSMO Standartlar Departmanı'na hitaben yazılmalıdır.
- *Analiz Sertifikası (CoA)*: Akredite bir laboratuvarдан alınmış, ürün adını, analiz tarihini ve laboratuvar bilgilerini içeren resmî belge.
- *Teknik Katalog*: Makine ve teçhizat ithalatında; ürünün tam teknik tanımı, imalatçı bilgisi ve menşei belirtilmelidir.

2. Ürüne Özgü İlave Belgeler

Gıda ve stratejik ürünlerde ana belgelere ek olarak şunlar aranmaktadır:

- *Sağlık Sertifikası*: İhracatçı ülkenin resmî makamlarınca onaylı ve Sudan Büyükelçiliği tasdikli.
- *Helal Sertifikası*: Et ve tavuk ürünlerinde İslam hukukuna uygun kesimi belgeleyen sertifika.
- *GDO ve Radyasyon Analiz Formları*: Belirli tarım ürünleri ve gıdalar için zorunludur.
- *Raf Ömrü Sertifikası*: Gıda ve ilaçlar için üretim/son tüketim tarihlerini teyit eder.

LİSTE III: Sektörel Yetkili Kuruluşlar

Ürün Grubu	Birinci Derece Yetkili Kurum	İkinci Derece Denetim
İlaç, Tıbbi Cihaz ve Aşılar	Milli Eczacılık ve Zehir Konseyi	SSMO
Gıda ve Kozmetik Ürünleri	Sağlık Bakanlığı	SSMO
Taze Meyve, Sebze ve Tohumlar	Tarım ve Sulama Bakanlığı	SSMO
Hayvansal Ürünler ve Canlı Hayvanlar	Hayvancılık ve Balıkçılık Bakanlığı	Gümrük Genel Müd. / SSMO
Dijital Yayınlar, USB, Medya	Fikri Mülkiyet Hakları Milli Konseyi	SSMO
Haberleşme ve Uydu Cihazları	İletişim ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı	SSMO
Petrol Ürünleri ve Madeni Yağlar	Enerji Bakanlığı	SSMO
Elektrik Jeneratörleri	Enerji Bakanlığı	SSMO
Kullanılmış Eşya ve Vasıtalar	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	SSMO
Radyoaktif Maddeler	Sudan Nükleer Enerji İdaresi	SSMO
Dini Yayınlar (Kur'an-ı Kerim)	Din İşleri ve Vakıflar Bakanlığı/ Kutsal Kur'an Konseyi	SSMO

3. Süreç ve Önemli Notlar

Değerlendirme Süresi: Standartlara tam uygun ürünler için uygunluk belgesi genellikle 24 saat içinde dijital olarak düzenlenir.

Teknik Komite Sevk: Standart dışı veya şüpheli ürünler, nihai karar için Teknik Komite'ye sevk edilir; bu süreç 7-15 iş gününü bulabilir.

İstisnalar: Silah ve mühimmat denetimi münhasıran İçişleri Bakanlığı; patlayıcılar ise Savunma Bakanlığı yetkisindedir.

2026 Yılı İçin Tavsiyeler

2026 ticaret ikliminde, Sudan'a yapılacak ihracatlarda belgelerin QR kodlu ve doğrulanabilir olması, gümrükleme hızını %40 oranında artırmaktadır. Ayrıca, tüm proforma faturaların güncel döviz kurları ve bankacılık düzenlemelerine uygunluğu Ticaret Bakanlığı portalından kontrol edilmelidir.

Denetim Şartları ve Fiziki Kontroller

Yeni ACD (Advance Cargo Declaration) Zorunluluğu: 1 Ocak 2026 itibarıyla Sudan'a yönelik tüm sevkiyatlar için Advance Cargo Declaration (ACD) veya bilinen adıyla ECTN (Electronic Cargo Tracking Note) sistemi zorunlu hale getirilmiştir. İthalatçı veya ihracatçı, yükleme limanında bu belgeyi almalı ve ACD referans numarasını konşimento (Bill of Lading) üzerine işletmelidir.

SSMO Onay Süreci: İthalatçı, ürünün ulusal standartlara uygunluğunu belgelemek için SSMO (Sudanese Standards and Metrology Organization) merkezine "Certificate for Initial Conformity" belgesiyle başvurmaya devam etmektedir. Ancak 2024 sonu ve 2025'te sıkılaştırılan yönetmelikler uyarınca, uluslararası gözetim şirketlerinin menşe ülkede yaptığı denetimlerin raporları; fotoğraf ve video kayıtlarıyla desteklenmiş tam dokümantasyon içermek zorundadır.

Gümrük Hattında Denetim: Belgeler onaylandıktan sonra mamuller varış gümrüğünde fiziki muayeneye tabi tutulur.

Laboratuvar Analizleri: Ürünlerin fiziki muayenesinden sonra numuneler laboratuvara gönderilir. Hem fiziki hem de laboratuvar test sonuçları olumlu ise sevkiyatın gümrükten çıkışına izin verilir.

Olumsuz Sonuçlar ve Düzeltme: Test sonuçları olumsuz ise ithalatçı kontrolün tekrarlanmasını talep edebilir veya etiket eksikliği gibi küçük teknik hataların giderilmesi için kendisine imkân tanınır.

Not: 2026 yılı itibarıyla Sudan'da hâlâ risk esasına dayalı (risk-based) bir denetim modeli tam kapasiteyle uygulanmamaktadır. Mevcut güvenlik ve ekonomik konjonktür nedeniyle tüm ithalat kalemleri %100 fiziki denetim ve laboratuvar testlerine tabi tutulmaya devam etmektedir.

Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Ürün Güvenliği: Sudan'da ürün güvenliğine dönük ana yapı SSMO denetimleridir. Belirlenen stratejik ürün listelerinde ([Liste I](#) ve [Liste II](#)) yer alan ürünler için Sevk Öncesi İnceleme (PSI) yaptırılması şarttır.

Denetimi Yapan Kurumlar: Sevk öncesi incelemeler, SSMO tarafından akredite edilmiş (ISO 17020 ve ISO 17025 standartlarına uygun) uluslararası gözetim şirketlerince (Cotecna, Bureau Veritas, CIS, CWM vb.) gerçekleştirilir. 2026 itibarıyla bu şirketlerin denetim raporlarını sevkiyat öncesi SSMO'ya dijital olarak sunması ve "nihai uygunluk belgesi" alınmadan ürünün yola çıkması kritik önemdedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Dil Zorunluluğu: Ürün etiketlerinin Arapça veya İngilizce olması zorunluluğu devam etmektedir.

Piyasa Gerçekleri: Teorideki sıkı kurallara rağmen, piyasada halen Türkiye gibi ülkelerden doğrudan iç pazar etiketiyle (Türkçe) gelmiş ürünlere rastlanabilmektedir. Ancak 2026 yılında ekonomik denetimlerin sıkılaşmasıyla birlikte, gümrüklerde etiket uygunluğu daha titiz kontrol edilmeye başlanmıştır.

Özel Talepler: Sudanlı ithalatçılar, yerel standartlara veya pazar alışkanlıklarına uygun özel gramaj ve ambalaj türleri talep edebilmektedir.

Teknik Engeller

Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri 2026'da da modern ekonominin temel taşları olarak kabul edilmektedir. Sudan, ithal edilen ürünlerin kalitesini artırmak ve tüketiciyi korumak amacıyla bu prosedürleri (özellikle yeni dijital takip sistemlerini) bir dış ticaret politikası olarak uygulamaktadır.

2026 yılı itibarıyla uluslararası ticaret ortamı, dijitalleşme ve sürdürülebilirlik odaklı yeni nesil teknik engellerle şekillenmektedir. Sudan özelinde ise bürokrasinin dijitalleşmesi ile bu engellerin aşılmasına yönelik adımlar atılmaktadır.

Standartlar ve teknik düzenlemeler; günümüzde sadece insan sağlığı ve güvenliğini korumakla kalmayıp, aynı zamanda "yeşil dönüşüm" (karbon ayak izi, sürdürülebilirlik kriterleri) ve "dijital uyumluluk" gibi yeni başlıklar altında da karşımıza çıkmaktadır. 2026 yılı itibarıyla bu düzenlemeler, meşru amaçların ötesine geçerek uluslararası ticaretin serbest akışını kısıtlayan teknik engellere dönüşebilmektedir.

Özellikle Sudan gibi pazarlarda, uluslararası standartlardan sapmalar ve katı/mükerrer laboratuvar testleri ihracatçılarımız için maliyet artırıcı unsurlar olmaya devam etmektedir. Ancak Sudan'ın 2026 başında hayata geçirdiği "Elektronik Dış Ticaret İşlemleri" sistemi, evrak

yoğunluğunu azaltarak şeffaflığı artırmayı ve haksız teknik engelleri bir nebze olsun hafifletmeyi amaçlamaktadır.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikenjel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2- PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Sudan'da fikri mülkiyet haklarına ilişkin yasal mevzuat teorik olarak mevcut olsa da 2023'te başlayan çatışmaların ardından kamu kurumlarının işleyişi büyük ölçüde aksamıştır. Ticari marka tescili, patent ve endüstriyel tasarım süreçleri normal şartlarda Adalet Bakanlığı Fikri Mülkiyet Tescil İdaresi tarafından yürütülmektedir; ancak kurumun fiziksel arşivi ve dijital altyapısı Hartum'daki çatışmalardan ciddi zarar görmüştür.

Hâlihazırda Sudan Hükümeti'nin Hartum'a geçiş süreci devam ettiğinden girişimciler güncel durum hakkında bilgi almak için geçici idari merkezlerin bulunduğu Port Sudan'daki birimlere veya Hartum'daki acentelere başvurmalıdır. Sudan'la iş yapan firmaların, yasal koruma talep edebilmeleri için marka tescillerini yaptırmaları hâlâ kritik bir gerekliliktir. Uygulamada, özellikle Hartum dışındaki güvenli bölgelerde global markaların taklitleri görülebilmektedir; ancak genel olarak marka ihlalleri daha çok dünya çapında bilinirliği olan logolar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bölgesel organizasyonlar olan ARIPO ve WIPO üzerinden güncel üyelik durumları takip edilebilir.

Dağıtım Kanalları

Sudan'da dağıtım kanalları oldukça kısıtlı ve geleneksel bir yapıdadır. Devam eden güvenlik sorunları nedeniyle modern perakende zincirlerinin gelişimi durmuş, mevcut küçük ölçekli market yapıları ise tedarik zinciri kırılmalarıyla karşı karşıya kalmıştır. Büyük çaplı mağazalar, yapı marketler veya yerleşik online satış platformları yaygın değildir. Temel yöntem, ithalatçı veya yerel imalatçının perakendecilerle olan doğrudan, güvene dayalı kişisel ilişkileridir.

Lojistik ve Altyapı

Karayolları: Sudan, ulaşımda büyük ölçüde karayollarına bağımlıdır. Yaklaşık 30.000 kilometrelik yol ağının sadece %20'si asfaltlanmıştır. Mevcut asfalt yollar, bakım yetersizliği ve çatışmalar sırasındaki tahribat nedeniyle 2026 itibarıyla oldukça kötü durumdadır. Eyaletler arası geçişlerde güvenlik kontrolleri ve yol güvenliği riskleri dağıtım maliyetlerini artırmaktadır.

Demiryolları: Sudan'ın 4.725 kilometrelik dar hatlı demiryolu ağı, teknik yetersizlikler ve bakımsızlık nedeniyle düşük kapasiteyle çalışmaktadır. Ana merkezler arasındaki hatlardaki hizmetler düzensizdir; yağışlı mevsimlerdeki sel baskınları ve altyapı hasarları kesintilere neden olmaktadır.

Deniz Yolu (Port Sudan): Sudan'ın dış ticarete açılan en önemli kapısı Port Sudan'dır. Liman; kuru dökme, sıvı ve konteyner kargo elleçleme kapasitesine sahip olsa da ekipman eskimesi ve yönetimsel zorluklar nedeniyle rehabilitasyona ihtiyaç duymaktadır. Hartum'daki durum nedeniyle devlet kurumlarının ve ticari merkezlerin çoğu bu liman şehri çevresine kaymış durumdadır.

Hava Yolu: Hartum Uluslararası Havalimanı, çatışmalar nedeniyle uzun süre operasyon dışı kalmış veya çok sınırlı kapasiteyle çalışmıştır. 2026 yılı itibarıyla dış dünyaya ana bağlantı noktası Port Sudan Havalimanı haline gelmiştir. Ülke genelindeki diğer 25 havalimanının çoğu askeri veya insani yardım amaçlı kullanılmaktadır.

Sudan pazarındaki değişken güvenlik koşulları, gümrük süreçlerindeki belirsizlikler ve bürokratik engeller göz önüne alındığında; sahayı tanıyan, güncel lojistik rotalara hâkim ve güvenilir bir yerel ortakla çalışmak her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir.

Tüketici Tercihleri

Sudan pazarında tüketicilerin büyük çoğunluğu, Türkiye’de üretilmiş ürünleri halen yüksek kalite ve güven ile eşdeğer görmektedir. Türkiye’nin ülke ve marka imajı, Batı Avrupa standartlarında algılanmaya devam etmekte olup, bu farkındalık özellikle belirli bir alım gücüne sahip Sudanlılar arasında bir yaşam tarzı göstergesidir.

Modern perakende noktalarında, ürünlerin menşesine vurgu yapan “Imported from Turkey” etiketleri stratejik bir pazarlama unsuru olarak ağırlığını korumaktadır. Sadece ürün bazında değil; hizmet sektöründe de Türk girişimciler (restoran işletmecileri, teknik servisler, iç mimarlık ofisleri vb.), Türk bayrağı ve yerli logoları kullanarak "Ülke Markası" üzerinden güven inşa etmekte ve rekabet avantajı sağlamaktadırlar.

Ekonomik Koşullar ve Tüketici Ayrımı

Ülkede süregelen ekonomik daralma ve döviz likiditesi sorunları, tüketici tercihlerini keskin bir şekilde ikiye bölmektedir:

Alt Gelir Grubu (Fiyat Odaklı): Geniş halk kitleleri, yüksek enflasyonun etkisiyle zorunlu olarak Çin, Hindistan ve Mısır menşeli, Türk ürünlerine kıyasla daha ucuz ancak düşük kaliteli mallara yönelmektedir.

Üst Gelir Grubu ve Yatırımcılar (Kalite ve Hizmet Odaklı): Bu kitle, bireysel tüketimde Batı Avrupa markalarını tercih etse de sınai üretim, tarım teknolojileri ve makine sektöründe ibreyi tamamen Türk ürünlerine çevirmiştir. Özellikle 2026 itibarıyla, satış sonrası hizmet (spare parts & maintenance) kapasitesi yüksek olan ve yerel temsilciliği bulunan Türk firmaları, pazarda sarsılmaz bir yere sahiptir.

Batı Menşeli Ürünler ve Türkiye’nin "Köprü" Rolü

2021 sonrası yaşanan siyasi belirsizliklerin ve istikrarsızlığın etkileri 2026 yılında da tedarik zincirleri üzerinde hissedilmektedir.

Pek çok Batılı firmanın doğrudan Sudan pazarına girmekten kaçınması veya doğrudan sevkiyat yapmaması, ironik bir şekilde Türkiye için stratejik bir fırsat yaratmıştır. Günümüzde pek çok Alman ve Avrupa menşeli ürün, Türkiye’deki distribütörler üzerinden Sudan’a ulaştırılmaktadır. Bu durum, Türkiye’yi Sudan için sadece bir üretici değil, aynı zamanda güvenilir bir lojistik ve ticari üs konumuna getirmiştir.

Bölgesel Rekabet

Çin ürünlerinin Sudan'daki imajı "ucuz ve düşük kaliteli" etiketinden kurtulabilmiş değildir. Pazardaki Çin malları genellikle en düşük maliyetli segmentten seçildiği için marka değerleri düşüktür; ancak halkın satın alma gücü nedeniyle hacimsel olarak baskınlığını sürdürmektedir.

Müteahhitlik ve altyapı hizmetlerinde ise Türk firmaları, Çinli rakiplerine karşı kalite ve zamanında teslimat konularında çok daha yüksek bir marka değerine sahiptir. 2026 verileri ışığında, Türk ihracatçısı ve hizmet sağlayıcısı için en dışli rakipler maliyet avantajları nedeniyle halen Çin, Mısır ve Suudi Arabistan olmaya devam etmektedir.

Satış Teknikleri ve Pazarı Etkileyen Faktörler

2026 yılı itibarıyla Sudan pazarı, süregelen iç çatışmalar ve ekonomik yeniden yapılanma çabalarının gölgesinde, geleneksel ticaret yöntemlerinin ağırlığını koruduğu ancak dijitalleşme adımlarının atılmaya başlandığı bir geçiş süreci içindedir.

1. Pazarın Genel Yapısı ve Satış Kanalları

Sudan'da satış faaliyetleri halen büyük oranda nakit gücüne ve fiziki incelemeye dayalıdır. Modern pazarlama araçlarının eksikliği hissedilmeye devam etmektedir.

- **Ödeme Sistemleri:** Kredi kartı kullanımı halihazırda yoktur ve taksitli satışlar da çok kısıtlıdır. Ancak Sudan Merkez Bankası'nın 2026 reform planı kapsamında, nakit bağımlılığını azaltmak amacıyla dijital ödeme ağlarının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
- **Perakende Noktaları:** Mağaza zincirleri ve modern AVM yapıları, güvenlik sorunları ve ekonomik istikrarsızlık nedeniyle sınırlı bölgelerde mevcuttur. Tüketiciler ürünleri bizzat görerek ve pazarlık ederek alma eğilimindedir.
- **B2B İlişkiler:** Girişimciler ve ithalatçılar için "kişisel temas" vazgeçilmezdir. Distribütörler ile kurulan birebir ilişkiler, satışın temel belirleyicisidir.

2. Veri Kaynakları ve Kurumsal Altyapı

Ticari bilgiye erişim 2026 yılında da meşakkatli bir süreç olmayı sürdürmektedir.

- **Veri Tabanı Eksikliği:** Kamu kurumları veya meslek kuruluşları tarafından yayınlanmış sistematik bir firma rehberi (GTİP veya NACE bazlı) bulunmamaktadır.
- **Siyasi Etki:** Süregelen askeri ve siyasi belirsizlikler, resmî kurumların veri toplama ve yayımlama kapasitelerini kısıtlamaya devam etmektedir.
- **Müşavirlik Kaynakları:** Türkiye'nin Ticaret Müşavirliği tarafından saha çalışmalarıyla derlenen kartvizit odaklı veri tabanları, en güvenilir (ancak sınırlı) bilgi kaynağı olma özelliğini korumaktadır.

3. Dijital Dönüşüm ve Sosyal Medya Dinamikleri

İnternet altyapısındaki aksamalara rağmen, dijital platformlar pazara giriş için kritik bir kapı haline gelmiştir.

- **Facebook Gerçeği:** Dünya genelindeki değişimlerin aksine, Sudan iş dünyası ve sosyal hayatında Facebook halen ana mecradır. 2026 verilerine göre sosyal medya kullanıcılarının önemli bir kısmı bu platformu ticaret ve iletişim için kullanmaktadır.
- **Strateji Önerisi:** Sudan pazarına girmek isteyen Türk firmalarının özellikle Arapça ve İngilizce dillerinde, özellikle Sudan vurgusu yapan bir Facebook sayfası üzerinden görünürlük sağlaması başarının anahtarıdır.
- **Yükselen Platformlar:** TikTok, özellikle genç nüfus ve mikro-işletmeler arasında reklam erişimi bakımından ciddi bir ivme kazanmıştır (internet kullanıcılarının %40'ından fazlasına erişim sağlamaktadır).

4. Uluslararası Veri Platformları

Masa başı araştırması için Sudan verisi içeren ve yıllık maliyeti ortalama 200-250 ABD doları olan başlıca platformlar şunlardır:

- www.alibaba.com
- www.eworldtrade.com
- www.tradewheel.com
- www.go4worldbusiness.com
- www.exportgenius.in
- www.52wmb.com
- www.eximaps.com

5. Fuarçılık ve İkili Görüşmeler

Sudanlı iş insanları ile Türkiye'de veya güvenli bölgelerde düzenlenen ticaret heyeti ve B2B etkinlikleri en etkili yöntemdir. Bir diğer yöntem olarak ise Sudanlı alıcıların yoğun ilgi gösterdiği komşu ülkelerdeki (örn. Güney Sudan Juba'daki tarım/hayvancılık fuarları veya Mısır/BAE etkinlikleri) organizasyonlar takip edilmelidir.

Kamu İhaleleri

1. Mevcut Ekonomik ve Siyasi Durum

Sudan, 2026 yılında da derin ekonomik kriz, yüksek enflasyon ve döviz likidite sıkıntısı ile mücadele etmeye devam etmektedir. Altyapı ve üst yapı projeleri için kamu bütçesi son derece kısıtlıdır. Hükümetin kendi öz kaynaklarıyla yürüttüğü proje sayısı yok denecek kadar azdır. Aktif olan sınırlı projeler genellikle uluslararası yardım kuruluşları, bölgesel kalkınma fonları veya ikili devlet protokolleri (imtiyazlı krediler) çerçevesinde yürütülmektedir.

2. Dijital Altyapı ve Şeffaflık Sorunu

- **Web Sitelerinin Durumu:** Maliye Bakanlığı (<https://mof.gov.sd>) ve diğer kamu kurumlarının web siteleri hâlâ operasyonel verimlilikten uzaktır. Dijitalleşme çabaları, enerji kesintileri ve teknik personel yetersizliği nedeniyle sekteye uğramış durumdadır.
- **Veri Erişimi:** Merkezi bir elektronik ihale sistemi (e-ihale) halihazırda bulunmamaktadır.

3. İhale Takibi ve Süreç Yönetimi

- **Gazete İlanları:** Resmi ihaleler hâlâ yerel gazetelerde (kağıt baskı) kısa sürelerle (genellikle 15-20 gün) ilan edilmektedir. Bu süre, yurt dışından bir firmanın hazırlık yapması, yerel teminat mektubu alması ve dosya sunması için teknik olarak imkansızdır.

- Önceden Belirlenmiş Süreçler: İlanların genellikle "şekil şartını" tamamlamak adına yayımlandığı, projenin halihazırda sahada aktif olan veya idare ile yakın temastaki firmalara yönlendirildiği yapıda bir değişiklik gözlemlenmemiştir.

4. Türk Firmaları İçin Stratejik Gereklilikler

- Sahada Varlık Gösterme: Sudan piyasasında başarılı olan Türk firmaları, 2026'da da "yerinde yönetim" modelini uygulamaktadır. Ofis açmak veya güvenilir bir yerel temsilci/partner ile çalışmak zorunluluktur.
- Pro-aktif İletişim: İhaleyi beklemek yerine; Bakanlıklar, Müteahhitler Birliği ve ilgili kamu otoriteleriyle sürekli temas halinde kalarak projeler henüz fikir aşamasındayken bilgi sahibi olmak tek geçerli yöntemdir.
- Tedarik ve Müşavirlik: Teknik müşavirlik ve mal ihracatı yapmak isteyen firmaların, ana yüklenici pozisyonundaki Türk firmalarla doğrudan çözüm ortaklığı kurması, kamu ihalelerine doğrudan girmekten daha gerçekçi bir yoldur.

Özet Tablo: Operasyonel Görünüm - 2026

Kategori	Durum / Risk Seviyesi	Önerilen Strateji
İhale İlan Takibi	Çok zor / verimsiz	Yerel gazete takibi + Saha istihbaratı
Resmî Web Siteleri	Güvenilmez / güncel değil	Doğrudan makam ziyaretleri
Finansman	Yüksek risk (döviz darboğazı)	Uluslararası fon destekli projeler
Pazara Giriş	Zor ama potansiyeli yüksek	Yerel temsilci atama veya ortaklık kurma

3- ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Sudan'ın ekonomik rotası, 25 Yıllık Stratejik Plan (2007–2031) doğrultusunda şekillenmeye devam etmektedir. Ancak 2023 yılında başlayan iç çatışmaların yarattığı tahribat, 2022–2025 Kalkınma Planı'nın hedeflerini revize etmeyi zorunlu kılmıştır. 2026 yılı itibarıyla öncelikli sektörler sadece büyüme odaklı değil, aynı zamanda "ekonomik onarım ve gıda güvenliği" eksenli olarak; Tarım ve Hayvancılık, Madencilik, İmalat Sanayii ve Kritik Altyapı/Enerji olarak belirlenmiştir.

Tarım ve Hayvancılık

Tarım sektörü, Sudan ekonomisinin omurgası olma özelliğini korumaktadır. 2026 verilerine göre sektörün GSYİH içindeki payı, sanayi üretimindeki aksamalar nedeniyle nispeten artarak %25-30 bandına ulaşmıştır. Toplam istihdamın %80'i hâlen bu alandadır. Sudan, 70 milyon hektarlık toplam tarım arazisi ve yaklaşık 21 milyon hektar ekilebilir alanı ile bölgenin "ekmek sepeti" olma potansiyelini sürdürmektedir.

100 milyonu aşan hayvan varlığı, çatışma koşullarına rağmen ülkenin en dirençli varlığı olmuştur. 2026'da canlı hayvan ve et ihracatı, döviz girdisi için kritik önemdedir. Sulama sistemlerinin (Nil ve yeraltı suları) modernizasyonu, gübre ve tohum tedariki, hasat sonrası kayıpları azaltacak soğuk hava depoları ve lisanslı depoculuk 2026'nın en acil yatırım alanlarıdır.

Sanayi

Sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı, operasyonel zorluklar nedeniyle %20 seviyelerine gerilemiş olsa da yerli üretim 2026'da bir "milli güvenlik" meselesi haline gelmiştir.

- **Savunma ve İlaç:** Hafif savunma sanayii (İHA/dron, hafif mühimmat) ve ilaç sanayii (27+ yerli üretici), dışa bağımlılığı azaltmak adına devlet tarafından en çok teşvik edilen alanlardır.
- **İmalat:** Tarımsal ürünlerin işlenmesi (şeker, yağlı tohumlar, et işleme) ve montaj sanayii (otomotiv, elektronik) hammaddeye erişim kısıtları nedeniyle daha küçük ölçekli ancak stratejik bir yapıda seyretmektedir.
- **Sağlık Yatırımları:** Doğu Afrika'da sağlık merkezi olma vizyonu, tıbbi cihaz ve hastane yatırımları ile güncelliğini korumaktadır.

Hizmetler

Hizmetler sektörü, GSYİH'nin yaklaşık %35-40'ını oluşturarak ağırlığını korumaktadır. Ancak sektörün yapısı 2026 yılında köklü bir değişim içindedir:

- **Lojistik ve Dağıtım:** Tedarik zincirlerinin yeniden tesisi, liman yönetimi ve güvenli nakliye koridorları oluşturulması en büyük yatırım ihtiyacıdır.

- **Dijital Dönüşüm:** Fiziksel bankacılığın aksadığı bölgelerde FinTech (Finansal Teknolojiler), mobil ödeme sistemleri ve e-ticaret platformları 2026 itibarıyla geleneksel hizmetlerin önüne geçmeye başlamıştır.
- **Yatırım İhtiyacı:** Bankacılık, sigortacılık ve satış sonrası teknik hizmetlerde kalite odaklı, kurumsal yatırım boşluğu devam etmektedir.

Madencilik

Sudan madenler bakımından oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Ancak genel olarak maden üretimi, ülkenin büyüklüğüne oranla oldukça küçük çaplıdır. 2026 yılı itibarıyla da ham petrol ve altın ülkenin temel madencilik sektörü ihracat ürünleri olmayı sürdürmektedir. Altın madenciliğinin %75'i küçük çaplı arama faaliyetleri ve madenciliği ile yapılmakta olup toplam altın üretiminin %85'i de bu tür küçük çaplı artisanal madencilik faaliyetleri ile sağlanmaktadır.

Sudan'ın başlıca maden/mineral kaynakları ve dolayısıyla yatırım yapılması imkân dahilinde olan doğal kaynak rezervleri aşağıda gösterilmiştir.

- Değerli Madenler: Altın, gümüş, platin.
- Temel Metaller: Bakır, çinko, kurşun.
- Diğer Metalik Mineraller: Demir, krom, manganez, uranyum, titanyum, toryum, zirkon.
- Tarımsal Mineraller: Fosfat, potasyum.
- Sınaî Mineraller: Kireç taşı, mermer, granit, kaolin, grafit, talk, silika, kum, mika, kalsiyum silikat.

Sudan'daki verimli maden bölgeleri Madenler Bakanlığınca 7 bölge dahilinde kategorize edilmiş bulunmaktadır.

- **Kuzeydoğu Sudan, Kızıl Deniz Bölgesi:** Altın, bakır, demir, nadir toprak mineralleri, gümüş, çinko, siyah kum, lal taşı (garnet), alçıtaşı, tuz, talk. (Bu bölgedeki başlıca mineral rezervinin 500.000 metrik ton bakır; 150 ton altın; 4.500 ton gümüş; 1,9 milyon ton çinko olduğu tahmin edilmektedir.)
- **Kuzey Sudan Bayuda Çölü:** Altın, feldispat, demir cevheri, alüminyum silikat, manganez, mermer, mika, silika.
- **Batı Sudan Jebel Marra Volkanik Sahası:** Temel metaller, lal taşı, alüminyum silikat, tuz, sülfür.
- **Kuzey Wadi Hawar Bölgesi Jebel Abyad ve Jebel Wahib Sahaları:** Boksit, kromit, altın, platin.
- **Güneydoğu Sudan Mavi Nil Eyaleti Ingessana Bölgesi:** Asbest, kromit, altın, manyezit, mermer, talk.
- **Güney Kordofan Nuba Dağları:** Krom, bakır, altın, manganez, nikel, grafit, mermer, fosfat kayası, talk, uranyum.
- **Güneybatı Sudan Güney Darfur Eyaleti Bakır Madenleri Sahası:** Bakır, altın, değerli taşlar, uranyum.

Madencilik Sektörünün Yapısı: Sudan’da madencilik yatırımları tüm cevherlere ve madencilikle ilgili sektörlere açık bulunmaktadır. Sudan Madencilik Bakanlığı, madencilik sektöründen beklentileri ve bununla ilgili politikaları aşağıdaki şekilde özetlemektedir.

- Ekonomiyi güçlendirecek GSYİH kaynaklarının çeşitlenmesini sağlamak.
- Katma değer yaratan endüstriyel nitelikli madencilik sektörü tesis etmek.
- Fakirlikle mücadeleye yardımcı olmak ve yeni istihdam olanakları yaratabilmek.
- GSYİH’nin büyümesine katkı sağlamak.
- Özellikle altın madenciliğinde çevresel hassasiyetleri yüksek ve ileri tekniklere dayalı bir işletme politikası yürütmek.
- Yerli ve yabancı sermayenin madencilik sektöründe yatırım yapmalarını cazip hale getirmek.
- Madencilik sektöründe çalışan işçilerin eğitim ve mesleki donanımlarını artırmak.
- Yerel laboratuvarların geliştirilmesini ve yenilerinin kurulmasını sağlamak.
- Jeolojik araştırmaları çoğaltmak ve maden varlığı veri tabanı oluşturarak, mevcut jeolojik maden haritalarının sürekli güncellenmesini temin etmek.
- Madencilik alanında sürdürülebilir gelişmeyi sağlayabilecek ve katma değer yaratabilecek projelere yönelmek.

Maden sektörü yatırımlarının yasal çerçevesi aşağıda özetlenmiştir:

- Maden arama lisansları 5 yıl için verilmektedir.
- Cevher tespit edildikten sonra 25 yıla kadar lisans alınabilmekte ve gerektiğinde uzatılabilmektedir.
- Yatırımcılar tüm tesis ve geliştirme masraflarını üstlenmek durumundadır.
- Tüm madencilik ekipmanlarının gümrükten muaf olarak ithali mümkündür.
- Hisse devri imkânı vardır.
- Stopaj vergisi muafiyeti bulunmaktadır.

Maden Arama Ruhsatlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler: Sudan’da madencilik alanında ihale yapılmamaktadır. İmtiyaz sözleşmesine göre arama ruhsat sahaları verilmektedir. Ruhsat sahaları maksimum 300 km²’dir. Genellikle 5 yıl arama süresi verilir. 3. yılsonunda %50, 4. yılsonunda %25 ve 5. yılsonunda kalan %25 ruhsat alanları terk edilir. Arama sonucuna göre ekonomik bir rezerv tespit edilirse 25 yıllık işletme ruhsatı alınır.

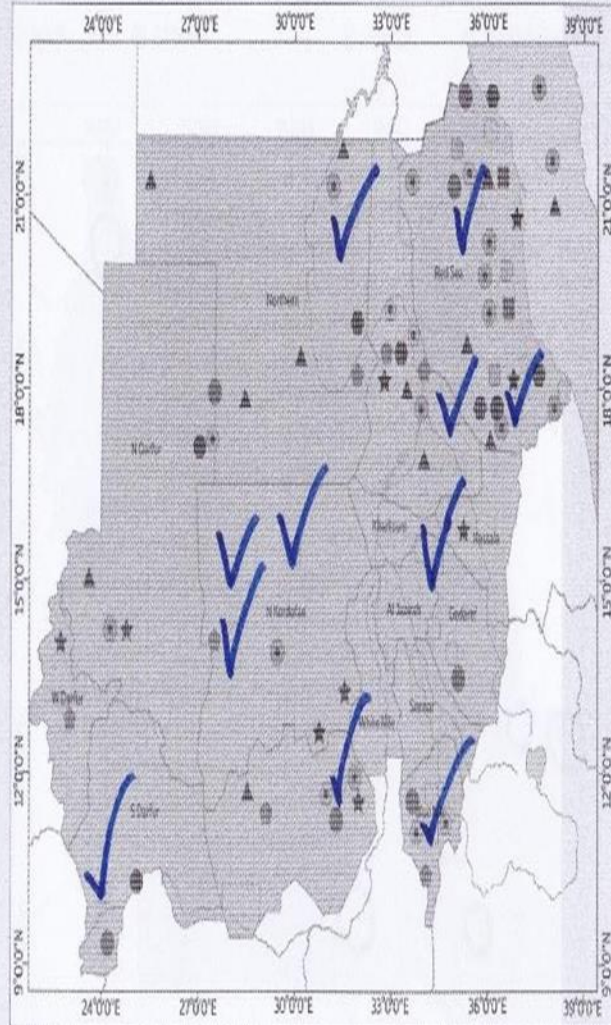
Altın Rezervleri ve Yıllık Üretimi: Sudan’ın hemen her bölgesinde madencilik yapılabilmektedir. Bununla birlikte, altın madenciliği bakımından bilhassa Kuzey Eyaleti, Nil Eyaleti ve Kızıldeniz Eyaleti en yoğun ve verimli bölgeler durumundadır. Her ne kadar Darfur Eyaleti’nde de altın madenciliği açısından kayda değer bir potansiyel olduğu ifade edilmekte ise de bölgedeki siyasi istikrarsızlık ve silahlı çatışmaların yarattığı güvenlik sorunları nedeniyle altın madenciliği 2026 itibarıyla hâlen kısıtlıdır. Maden Tetkik Arama Kurumumuz bünyesindeki MTAIC firması, Sudan’daki faaliyetlerini Kızıldeniz Eyaleti’nde sürdürme arayışındadır.

Dünya altın üretiminin %38’ini sağlayan 20 ülkeden biri olan ve dünya üretiminin %4’ünü gerçekleştiren Sudan, Afrika Kıtası’nda Güney Afrika Cumhuriyeti ve Gana’dan sonra en büyük 3. altın üreticisi durumundadır.

MINERAL POTENTIAL IN SUDAN

The main mineral potential includes:

- Precious Minerals
Gold, Silver, Platinum
- Base Metals
Copper, Zinc, Lead
- Other Metallic Minerals
Iron, Chrome, Manganese,
Uranium, REE
- Agro minerals
Phosphates, Potash
- Industrial Minerals
Limestone, Marble, Gypsum,
Granite, Kaolin, Graphite
- Gemstones

■ Gold-Au	● Chrome-Cr	● Cobalt-Co	★ Rare Earth Elements-REE
▲ Iron Ore-Fe	● Manganese-Mn	● Nickel-Ni	● Asbestos-A
■ Copper-Cu	● Polymetallic Sulphide-Cu, Zn, Pb	▲ Lead-Pb	● Graphite-G
● Silver-Ag	● Aluminum(Bauxite)	★ Uranium-U	● Mica-Mi

Sudan Yıllık Altın Üretim Tablosu (2021- 2025)

Yıl	Üretim (TON)	Sektörel Durum ve Kritik Gelişmeler
2021	50,0	Pandemi sonrası toparlanma ve yeni sahaların açılması.
2022	41,8	Siyasi istikrarsızlık ve kurumsal üretimde gerileme.
2023	6,4	Nisan'da iç savaş başladı. Resmi kanallardaki en düşük seviye.
2024	64,3	Üretim merkezi Port Sudan ve Kuzey'e kaydı; hızlı toparlanma.
2025	70,1	Son 5 yılın en yüksek üretimi. Hükümet hedefi %13 aşıldı.

Pandeminin etkilerinin azalmasıyla üretim 2021'de 50 ton seviyesine çıkmıştır. 2022 yılında madencilik sektöründe kurumsallaşma çabalarına rağmen üretimde bir miktar gerileme görülmüştür. Bunun temel sebebi, döviz kurlarındaki dalgalanma ve yakıt tedarikindeki yerel aksaklıkların operasyonel maliyetleri artırmasıdır. Altın, bu dönemde Sudan'ın toplam petrol dışı ihracatının yaklaşık %46'sını oluşturarak ekonominin can damarı haline gelmiştir.

Nisan ayında başlayan iç savaş, sektör için bir felaket olmuştur. Savaşın ilk 5 ayında üretim neredeyse durmuş (aylık bazda 2 tona kadar düşmüştür) ve 6,4 tonluk rakam sadece devletin "resmi" olarak kayıt altına alabildiği miktardır. Savaş nedeniyle Darfur ve Kordofan gibi bölgelerdeki madenler RSF (Hızlı Destek Kuvvetleri) kontrolüne geçtiği için, bu bölgelerdeki üretim kayıt dışı kaldığı ve kaçak yollarla yurt dışına çıkarıldığı değerlendirilmektedir.

2024 yılı sektörün şaşırtıcı bir hızla toparlandığı yıldır. Sudan Madenler Bakanlığı, merkezini Port Sudan'a taşıyarak güvenli eyaletlerdeki (Kızıldeniz, Nil ve Kuzey) faaliyetleri teşvik etmiştir.

Stratejik Hamle: Hükümet, artisanal (küçük ölçekli) madencilere yönelik denetimleri esnetmiş ve altın ihracatını savaş finansmanı için birincil kaynak olarak belirlemiştir. Bu durum, üretimin savaş öncesi ortalamalara yaklaşmasını sağlamıştır.

2025 yılı 5 yılın en yüksek üretim seviyesidir. Hükümetin belirlediği yıllık hedefin %113 üzerinde bir başarı sağlanmıştır. Üretimin %85'inden fazlası hala artisanal madenciler tarafından yapılmaktadır. Bu başarı, Sudan'ın 14 altın üreten eyaletinden sadece 6'sının (güvenli bölgeler) aktif olmasına rağmen elde edilmiştir. Madencilik gelirleri 1 trilyon Sudan poundunu aşarak devlet bütçesinin temel direği olmuştur.

2026 yılına girerken Sudan, altını sadece bir maden değil, bir "ulusal güvenlik meselesi" olarak görmektedir. Üretimdeki bu artış, 2026 yılında yeni rafinerilerin açılması ve dijital takip sistemlerinin devreye alınmasıyla (kaçakçılığı önlemek adına) daha da yüksek seviyelere çıkabilir.

Altın Madenciliğinin Yapısı

Sudan’da altın madenciliğinin %75’i küçük çaplı (artisanal) arama faaliyetleri ve madenciliği ile yapılmakta olup toplam altın üretiminin %85’i de artisanal madencilik faaliyetleri ile sağlanmaktadır. Madencilik Bakanlığı 2015 yılında artisanal madenciliği yıllık olarak yenilenmek kaydıyla ruhsata bağlamışsa da 2016 yılından itibaren bu ruhsatlar yenilenmemiştir. Hal böyle olmakla birlikte, altın üretiminin çok ağırlıklı kısmını oluşturan artisanal madencilik ürününün yasa dışı yollarla Ülke dışına çıkmasını önlemek adına bu tür küçük madencilik üretimi fiili olarak ruhsatsız şekilde devam ettirilmektedir.

Altın Madenciliği İçin Üretici Firma (Artisanal Madencilik Dışında) Ruhsatlandırma Süreci

Altın madenciliği alanında çalışabilmek için, öncelikle düzenleyici ve denetleyici tek kamu kuruluşu olan ve Sudan Madencilik Bakanlığı’na bağlı bulunan “The Sudanese Mineral Resources Limited Company” (SMRC) tarafından Sudan Devleti adına onaylanacak bir imtiyaz sözleşmesinin arama yapacak firmaca imzalanması ve altın aranacak sahanın tahsisi ile bu sahada arama yapmak üzere ruhsat alınması gerekmektedir.

Altın cevheri arama ruhsatları 3 yıl ve gerektiğinde uzatılarak en çok 5 yıl için verilmektedir. Cevher tespit edildikten sonra 25 yıla kadar üretim ruhsatı alınabilmekte ve gerektiğinde 5 yıla kadar uzatma yapılabilmektedir. Cevherin bulunarak işletmeye geçilmesi için mutlaka arama şirketinden farklı bir üretim şirketi kurulması ve işletmecilik faaliyetinin bu yeni şirket marifetiyle yürütülmesi gerekmektedir.

Sudan’da hiçbir şekilde ham cevher veya altın tozu temelinde altın ticareti yapılamamaktadır. Cevher olarak çıkarılan altının gerek Sudan Merkez Bankası’na gerek ihracat yoluyla dış pazarlara satılabilmesi için mutlaka çıkarıldığı tesiste işlenerek külçe altına dönüştürülmesi yasa gereğidir. Bu nedenle üretim faaliyetine geçmiş tüm madencilik firmalarının aynı zamanda çıkarılan cevheri külçeye dönüştürmek üzere, maden sahası üzerinde bir de işleme tesisi kurmaları zorunludur.

Artisanal madenciler ise çıkardıkları cevheri cıva ile yabancı maddelerden arındırmak suretiyle külçe halinde işlemeksizin Sudan Merkez Bankası’na satarlar ve bu tür altın üretimi Merkez Bankası adına işlem yapmaya yetkili toplam 19 adet ruhsatlı altın taciri tarafından artisanal madencilerden satın alınarak Hartum’daki veya güvenli bölgelerdeki rafinerilerde külçe haline getirilip Merkez Bankası’na satılırlar.

Sudan Altın Rafinerisi

Sudan Gold Refinery Co. Ltd. firması Hartum’da bulunan, 2012 yılında kurulmuş olan, altın ve değerli metaller alanında önemli bir tesistir. Rafineride kilo başına 995,0; 999,0 ve 999,9 saflıkta altın üretimi yapılabilmektedir. Yine Rafineri günde 999,0 saflıkta 400 kg gümüş işleme kapasitesine sahiptir. Toplam yıllık işleme kapasitesi 270 – 360 ton arasında bulunmaktadır.

Yabancı Yatırımcıların Sahip Olduğu Hukuksal Güvenceler

Altın madenciliği imtiyaz sözleşmelerinde uluslararası tahkim imkânı vardır.

Altın Madenciliği Konusunda Karşılaşılabilecek Temel Sorunlar

Altın madenciliği yatırımları konusunda en büyük sorun artisanal madenciler ve yerli kabilelerdir. Şu an Sudan’da yaklaşık 2 milyon kişi artisanal madencilik yapmaktadır. İmtiyaz

sözleşmesi ile firmalara verilen ruhsat sahalarının içerisinde o bölgede yaşayanlar ve/veya kabile reislerinin izin verdiği artisanal madenciler çalışmaktadır. Bu durum imtiyaz sahibi şirketlerin çalışmalarına ve yatırımlarına ciddi şekilde engel olmakta ve zarar vermektedir. Ülkede yaşanan siyasi belirsizlikler bağlamında güvenlik güçlerinin bu problemle etkin şekilde mücadele edememesi nedeniyle sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmesi veya kabileler ile anlaşma yoluna gidilmesi ve yerel işçi istihdamı gibi uygulamalara başvurulabilir.

Altın Madenciliğinde Kamu Hakkı

Sudan'da ham cevherin ticari faaliyete konu olması mümkün değildir. Tüm altın sahaları devletçe tahsis edildiği için, fiili sonuç devletin cevher üzerinde tam anlamıyla hak sahibi olması şeklindedir. Devlet bu hakkını belirli vergilendirme ve ücretlendirmeler karşılığında imtiyaz sözleşmesi ile tahsis eder.

Altın Arama ve Üretim Şirketlerinin Vergilendirilmesi ve Devlet Payı

Arama faaliyeti olumlu sonuçlanıp, üretim süreci başladığında ve yatırım maliyetleri indirilerek ilk net kar elde edildiğinde, altın üretim şirketi çıkardığı cevherin fiziki miktar olarak %7'sini üretim sahasında kurmak zorunda olduğu işleme tesisinde külçe altına çevirmek suretiyle doğrudan CMRC'ye devlet payı olarak bilâ bedel teslim etmek zorundadır. Ayrıca SMRC ile imzalanan imtiyaz sözleşmesi gereğince, net kâr üzerinden anlaşmada belirlenen orana göre %18 ila %35 oranında kar ortaklığı payının da nakden Sudan poundu olarak ödenmesi gerekmektedir. Ülkemiz kuruluşu MTAIC firması için bu kâr ortaklığı payı imtiyaz sözleşmesinde en düşük oran olan %18 olarak belirlenmiştir. Sudan'da bir altın madenin ortalama kâra geçme süresi 4 yıldır. Bu durumda, genellikle 4 yılın sonunda hem %7'lik fiziki üretim payı hem de imtiyaz sözleşmesinde belirtilen kâr payı ödenmeye başlanır. Diğer taraftan, üretime geçilir geçilmez, kâr edilip edilmediğine bakılmaksızın yıllık toplam üretimin %2,5'i de yine işlenmiş külçe altın şeklinde "zekât vergisi" olarak tahsil edilmektedir ki, bu da kâra geçilmesinden itibaren ödenecek olan %7'lik külçe altın payı ile birlikte fiili devlet payını %9,5 seviyesine yükseltmektedir.

Altın Üreticilerinin Vergilendirme Sonrası Üretimlerini Değerlendirmesi Prosedürü

Üretici firmalar kara geçtikten sonra toplam fiziki üretimlerinin %9,5'ini (%7 devlet payı + %2,5 zekât vergisi) teslim ettikten sonra, ellerinde kalan %90,5 oranındaki fiziki ürünün %30'unu da Sudan Merkez Bankası'nca belirlenen kur üzerinden Merkez Bankası'na satmak zorundadırlar. Geriye kalan %70'lik kısım üretici firma tarafından serbestçe ihraç edilebilir. İhracat bedellerinin üretici firmanın yurt dışı hesabında tutulmasına, altın üretiminden kaynaklanacak harcamalar için kullanılması ve 3 aylık dekontlarla belgelenmesi şartıyla izin verilebilmektedir.

Sudan'da çıkartılan cevher, üreticinin işleme tesisinde külçe altına dönüştürülmedikten sonra 3 anahtarla açılabilen bir depoda tutulur (üretici, Maden Bakanlığı, İstihbarat Teşkilatı). Bu nedenle imtiyazlı firmaların yasa dışı yollara başvurması istisnadır. Ancak artisanal madencilik alanında devlet fiziki payı ve zekât ile birlikte toplam pay %17,5'e yükseldiği ve ihracat hakları olmadığı için küçük madencilerin yasa dışı yollara başvurmasının yaygın olduğu bilinmektedir.

Üretici Firmalara Tanınan İmtiyazlar

Artisanal madencilik dışında kalan ve imtiyaz sözleşmesi ile altın üreten yerli veya yabancı sermayeli firmalar,

- Kalan üretimlerinin %70'ini ihraç etme imkânına sahiptirler.

- Tüm yatırım ve üretim süreçleri boyunca girdilerin gümrük vergisinden muaftırlar.
- Fiziki devlet payları dışında, normalde imalat sektörü için uygulanan %15'lik kurumlar vergisinden 10 yıl boyunca muaftırlar.

Enerji

Sudan'ın enerji sektörü, 2023 yılında başlayan ve 2026 itibarıyla etkileri süren iç çatışmalar nedeniyle ciddi bir dönüşüm ve zorunlu bir yerinden edilme süreci yaşamaktadır. Geleneksel kaynaklara bağımlılık sürerken, enerji altyapısının %40'a yakınının zarar görmesi yenilenebilir kaynaklara olan ihtiyacı stratejik bir zorunluluk haline getirmiştir.

Kaynak Potansiyeli ve Mevcut Durum

- *Geleneksel Kaynaklar:* Elektrik enerjisi, petrol ürünleri ve biokütle (odun/kömür).
- *Geleneksel Olmayan (Yenilenebilir) Kaynaklar:* Su (hidro), güneş, rüzgâr ve jeotermal.

Teknik Değerler

- *Rüzgâr:* 80 metre yükseklikte ortalama 4,2 - 8,1 m/sn hız. (En güçlü bölgeler: Kızıl Deniz ve Kuzey Sudan).
- *Güneş:* Günlük ortalama 5,8 - 7,2 kWh/m² ışınım kapasitesi ile ülke genelinde yüksek potansiyel.
- *Hidro:* Kurulu gücün yaklaşık %60'ını oluşturmasına rağmen çatışmalar ve kuraklık nedeniyle üretimde istikrarsızlık yaşanmaktadır.

Enerji Tüketim Profili ve Verimlilik

Enerji gereksinimi halen büyük ölçüde biokütle kaynaklıdır. 2026 yılı itibarıyla tüketim dağılımı şöyledir:

Kaynak Türü	Tüketim Oranı
Odun esaslı biokütle	%71
Petrol esaslı ürünler	%19
Odun dışı biokütle	%8
Hidro enerji	%2

Arz-Talep Dengesi ve Kayıplar

- Toplam enerji arzının yaklaşık %26'sı verimsizlik ve teknolojik yetersizlik nedeniyle heba olmaktadır.
- Kayıpların yaklaşık yarısı (%49), geleneksel yöntemlerle odun kömürü elde edilmesi sırasındaki düşük verimlilikten kaynaklanmaktadır.

Sektörel Tüketim Dağılımı

- Konut: %40
- Ulaştırma: %31,4
- Hizmetler: %16,1

- Sanayi: %11,6
- Tarım: %0,9

Sektörel Sorunlar ve Mevcut Kısıtlar

1. **Altyapı Tahribatı:** 2026 itibarıyla Hartum başta olmak üzere sanayi bölgelerindeki trafo merkezleri, iletim hatları ve rafineriler (Al Jili gibi) çatışmalardan ağır hasar görmüştür.
2. **Erişim Sorunu:** 44 milyonu aşan nüfusun sadece %29'u elektriğe erişebilmektedir. Kırsal kesimde bu oran çok daha düşüktür.
3. **Teknik Kapasite Kaybı:** Nitelikli mühendis ve teknisyenlerin göçü, bakım ve onarım faaliyetlerini aksatmaktadır.
4. **Ekonomik Engeller:** Döviz kıtlığı, derin ekonomik kriz ve yaptırım geçmişi, kritik yedek parça ve teknoloji teminini zorlaştırmaya devam etmektedir.

Hükümetin Öncelikleri ve 2026 Stratejik Hedefleri

Sudan, enerji krizini aşmak için "Yenilenebilir Enerji Master Planı" çerçevesinde şu hedeflere odaklanmıştır:

- **Elektrifikasyon:** %30 olan erişim oranını orta vadede %90'a çıkarma hedefi korunmaktadır.
- **Vergi Teşvikleri:** Yenilenebilir enerji ve stratejik enerji yatırımları gümrük vergisi ve iç vergilerden muaf tutulmaktadır.
- **Kırsal Çözümler:** Şebeke dışı (off-grid) bölgelerde güneş enerjili sulama ve rüzgâr enerjisi kullanımının artırılması.
- **Master Plan Revizyonu:** 2020 hedefleri (320 MW rüzgâr ve güneş) siyasi riskler nedeniyle realize edilememiş olsa da, 2031 yılına kadar yenilenebilir enerjinin kurulu kapasitedeki payının %29,3'e çıkarılması hedeflenmektedir.

Türk Enerji Firmaları İçin Yatırım Fırsatları

Sudan'ın yeniden inşâ süreci ve enerji arz güvenliği ihtiyacı, Türk firmaları için şu alanlarda potansiyel sunmaktadır:

- **Hibrid Sistemler:** Petrol esaslı jeneratörler ile güneş/rüzgâr kombinasyonlu tesisler.
- **Off-Grid Çözümler:** Kırsal bölgeler için mikro şebekeler ve güneş enerjili tarımsal sulama sistemleri.
- **Rehabilitasyon:** Hasar görmüş iletim hatlarının ve trafo merkezlerinin yenilenmesi.
- **Jeotermal:** Henüz dokunulmamış olan jeotermal potansiyelin üretime kazandırılması.

4- PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Sudan'da son derece geleneksel yapıda bir iş kültürü hala baskındır. İnsanlar arasında güven esasına dayalı dostluk ilişkisi kurmak birincil önceliklidir. Arkadaşlık ilişkisi olan kişiler karşılaştıklarında yalnızca tokalaşmak ile yetinmezler; sağ omuzları tutma jesti ile selamlaşırlar. İş insanlarımızın Sudanlı partnerleri ile bu düzeye gelmeleri, ülkede yaygın olan geleneksel aile şirketleri için yazılı sözleşmelerden bile daha kıymetlidir. Ancak 2026 projeksiyonunda, ülkedeki hukuk sisteminin modernizasyonu ve uluslararası tahkim gereklilikleri nedeniyle, bu samimi ilişkilere paralel olarak noter onaylı ve çok dilli (Arapça-İngilizce) yazılı sözleşmeler mutlak surette şarttır. Sözlü vaatlerle yetinenlerin yaşadığı mali kayıplar geçmişe oranla daha yüksek bedellere mal olmaktadır.

İletişim Teknolojileri ve Kartvizit Kullanımı

Sudan'da kartvizit değişimi hâlâ sıradan bir olaydır ve Uzakdoğu'daki gibi törensel bir anlam taşımaz. WhatsApp, e-postanın önünde birincil iletişim kanalıdır. Sudanlı iş insanları genellikle operasyonel süreçler (WhatsApp) ve stratejik görüşmeler için ayrı numaralar kullanır. E-postalara dönüş hızı hâlâ yavaş olsa da WhatsApp üzerinden kurulan iletişimde "anlık tepki" beklentisi artmıştır.

Aile Hiyerarşisi ve Karar Mekanizmaları

Geleneksel aile şirketlerinde katı bir hiyerarşi bulunur. CEO pozisyonundaki aile reisinin sözü kanun niteliğindedir ancak son yıllarda büyük sermaye gruplarında profesyonel yönetim anlayışına geçiş başlamıştır. Yine de kritik kararlarda aile meclisinin onayı aranır. 2026'da genç ve yurt dışında eğitim almış "ikinci kuşak" aile üyeleri yönetime dâhil olmaya başlamıştır; bu kişilerle modern iş diliyle konuşmak mümkün olsa da, son onayda aile büyüğünün (Baba/Reis) rızasını almak stratejik bir zorunluluktur.

Zaman Kavramı ve "Mağleş" Kültürü

Zaman kavramı Sudan'da oldukça esnekler. Ancak 2026 itibarıyla, özellikle Port Sudan ve Hartum merkezli büyük yatırım projelerinde yer alan profesyonel gruplar, küresel standartlara uyum sağlamaya çalışmaktadır. Yine de gecikmelerde "Mağleş" (Üzgünüm/Kusura bakma) ifadesi hem özür dileyenin itibarını koruyan hem de durumu yumuşatan sihirli bir kelime olmaya devam etmektedir.

Sosyal Kültür ve Selamlama Protokolleri

Sudanlılar; misafirperver, dürüst, yumuşak başlı ve hileden uzak bir toplumdur. Türkiye'ye karşı duyulan tarihsel sempati 2026'da da ticari ilişkiler için en büyük avantajdır.

Selamlama: Toplantılarda herkesi tek tek selamlamak şarttır. Yaşça büyük biri odaya girdiğinde ayağa kalkılmalıdır.

Kişisel Sorular: Sudanlılar ilk tanışmada özel yaşam, aile ve sağlık hakkında sorular sorabilir. Bu bir nezaketsizlik değil, güven tesis etme çabasıdır.

Dini Hassasiyet: Kalabalık gruplarda "Es-Salam Aleykum" diyerek sağ eli kaldırmak en saygın selamlaşma biçimidir.

Toplantı Dinamikleri ve Müzakere Teknikleri

Kesintiler: Toplantıların telefon görüşmeleriyle veya odaya giren üçüncü kişilerce kesilmesi çok doğaldır. Bu durumlarda sabırlı olunmalı ve odaya yeni girene de selam verilmelidir.

Doğrudan "Hayır" Dememek: Sudanlılar doğrudan "hayır" demezler. Eğer bir teklife uzun süre net bir "evet" gelmiyor veya sürekli erteleniyorsa, bu "hayır" anlamına gelir. Sabrı zorlamak ilişkiyi tamamen bitirebilir.

Müzakere Maratonu: İlk teklif nadiren son tekliftir. Sudan iş dünyası pazarlık yapmayı sever ancak bu pazarlık sert bir tonda değil, karşılıklı rıza odaklı yürütülür.

Kadın İş İnsanlarının Durumu ve Kıdem Saygısı

İş amacıyla Sudan'a giden kadın yöneticilerin, ziyaret öncesinde bu durumu bildirmeleri, ev sahibi tarafın lojistik (refakatçi, uygun toplantı mekânı vb.) hazırlık yapması açısından önemlidir. 2026'da kadınların iş dünyasındaki varlığı artsa da geleneksel saygı protokolleri gereği heyetteki "en kıdemli" veya "en yüksek akademik unvana sahip" (Doktor, Baş Mühendis) kişinin ön plana çıkarılması, Sudanlı partnerlerin hiyerarşik beklentilerini karşılayacaktır.

Karşılıklılık ve Sosyal Borç

Bir Sudanlıdan yardım alındığında, bu gelecekte bir "sosyal borç" doğurur. Benzer bir talep geldiğinde, imkân olduğu halde yardım edilmemesi, ticari ilişkiden öte dostluk bağını da koparır. Bu "borç-sadakat" dengesi Sudan ticaretinin görünmez anayasasıdır.

Hassas Konular ve Siyasi Yaklaşım

Siyaset ve Çatışma: Ülkedeki iç meseleler, siyasi çatışmalar veya etnik tartışmalar konusunda taraf olmaktan kaçınılmalıdır. 2026'da dahi bu konular aile içinde bile tartışmalıdır. "Sudan halkının refahı ve huzuru" gibi genel ve birleştirici ifadeler kullanılmalıdır.

Gurur ve Onur: Sudanlılar çok gururludur. Ülkedeki altyapı eksiklikleri, ekonomik zorluklar veya kentsel yetersizlikler hakkında eleştiri yapmaktan kaçınılmalıdır. Bunun yerine halkın sıcakkanlılığına ve dayanıklılığına vurgu yapmak, kapıları açan anahtar bir yaklaşımdır.

Para Kullanımı

Tedavüldeki Paralar ve Ödeme Yöntemleri

Sudan'da 50, 100, 200, 500, 1000 ve yeni tedavüle çıkan 2000 Sudan poundu (SDG-cüneyh) tutarında banknotlar tedavülde bulunmaktadır. Ülkedeki iç çatışmalar ve siyasi belirsizlikler nedeniyle uluslararası Visa, Master Card ve American Express gibi kredi kartlarının kullanımı halen mümkün değildir.

Bütün ödemelerin nakit para ile yapılması zorunluluğu sürmektedir. Bu bakımdan otel, yemek, ulaşım ve diğer acil harcamalar için seyahat sırasında yeteri kadar nakit bulundurmak hayati önem taşımaktadır. 2019 sonrası başlayan Batı ile yakınlaşma ve kart sistemlerinin entegrasyonu süreci, 2021 askeri müdahalesi ve ardından 2023'te başlayan iç savaş ortamı nedeniyle tamamen durmuş durumdadır.

Döviz Kullanımı ve Bankacılık

Hava yolu şirketleri ve oteller yabancı uyruklu kişilerden yerel para kabul etmemekte; ödemelerde öncelikli olarak ABD doları talep edilmektedir (avro da kabul görmektedir). Sudan'da yerel para cinsinden çek kullanımı kâğıt üzerinde devam etse de işleyişte aksamalar yaşanmaktadır.

Ülkede 2021 ve 2022 yıllarında geçilen serbest dalgalı döviz rejimi teoride sürse de mevcut savaş koşulları nedeniyle banka kurları ile piyasa kurları arasında ciddi farklar oluşabilmektedir. Güvenlik durumuna göre açık olan bankalarda veya yetkili döviz bürolarında kimlik ibrazı ile döviz bozdurulabilmektedir.

Kredi Kartı ve ATM Durumu

Uluslararası Visa, MasterCard ve American Express gibi kartların kullanımı halen mümkün değildir. 2019-2021 arası dönemdeki normalleşme umutları, 2021 darbesi ve ardından 2023'te patlak veren iç savaş nedeniyle tamamen durmuştur. Sudan, uluslararası finansal sistemden izole bir "nakit ekonomisi" (cash-only economy) olmaya devam etmektedir.

Ödemeler ve Döviz Tercihi

Getirilen ABD dolarlarının temiz, yırtılmamış ve lekesiz olması şarttır; aksi takdirde bozdurulması veya ödemelerde kullanılması mümkün olmayabilir. Yemek, ulaşım ve yerel alışverişler için Sudan Poundu bulundurulması zorunludur.

Döviz Rejimi ve Kur Durumu

Ülkede serbest dalgalı döviz rejimi uygulanmaktadır. Ancak savaşın yarattığı ekonomik tahribat nedeniyle banka kurları ile paralel piyasa (karaborsa) arasındaki makas yeniden açılmıştır. Resmî banka kanallarından döviz bozdururken kimlik ibrazı zorunludur. Bankacılık sistemindeki nakit sıkıntısı nedeniyle büyük miktarda döviz bozdurma işlemlerinde zorluk yaşanabilmektedir.

Gümrük ve Nakit Sınırlandırmaları

Sudan'dan yolcu beraberinde yurt dışına çıkarılabilecek döviz tutarı halen 3.000 ABD Doları (veya muadili) ile sınırlıdır.

Önemli Uyarı: İş veya ziyaret amacıyla ülkeye gelirken 3.000 dolardan fazla nakit getiren vatandaşlarımızın, ülkeye giriş yaptıkları havaalanı veya sınır kapısında getirdikleri nakit miktarını mutlaka gümrük yetkililerine deklare etmeleri ve resmi tutanak almaları şarttır. Aksi takdirde, ülkeden çıkışta 3.000 doları aşan miktara "yasa dışı döviz çıkışı" gerekçesiyle el konulabilir.

1 Ocak 2026 itibarıyla Sudan, tüm ticari sevkiyatlar ve belirli eşya grupları için "Zorunlu Gümrük Beyannamesi" (ACD) sistemine geçmiştir. Ticari amaçlı seyahat edenlerin yanlarında getirdikleri numune veya ticari mallar için bu yeni dijital kayıt sistemine dikkat etmeleri tavsiye edilmektedir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Geçici İkamet Vizesi (Kayıt Zorunluluğu)

Sudan'a giriş yapan tüm yabancıların, giriş tarihlerinden itibaren genellikle **3 gün** (en geç 7 gün) içinde "Yabancılar Şubesi"ne (Alien Registration) kayıt yaptırmaları zorunludur.

Otel Hizmeti: Metinde belirtildiği gibi, oteller bu işlemi misafirleri adına yaklaşık 50-60 ABD doları karşılığında yürütmektedir.

Risk: Bu kayıt pasaportunuza işlenmezse, ülkeden çıkış yaparken havalimanında "yasadışı ikamet" gerekçesiyle uçuşa izin verilmeyebilir ve ağır para cezalarıyla karşılaşabilirsiniz.

Giriş Vizesi ve Ücretler

Sudan'ın uzun süredir dünyaya açılan tek güvenli kapısı Port Sudan Uluslararası Havalimanı (PZU) olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti "Umuma Mahsus" (Bordo) pasaport sahipleri için vize kuralları şu şekildedir:

Port Sudan uçuşlarında kapı vizesi uygulaması stabil değildir. Vizeyi Türkiye'deki Sudan Büyükelçiliği veya Başkonsolosluğu'ndan önceden almanız en güvenli yoldur. Vize ücreti 105 dolardır.

Gerekli Belgeler: Yanınızda mutlaka 2 adet biyometrik fotoğraf, otel rezervasyonu ve dönüş biletinin basılı kopyasını bulundurmalısınız.

Havalimanı Girişi ve Basılı Bilet Zorunluluğu

Sudan havalimanlarında güvenlik protokolleri çok sıkıdır.

Belge Kontrolü: Havalimanı ana nizamiyesinden içeri girebilmek için uçuşunuzun olduğunu kanıtlayan basılı bir bilet veya e-bilet çıktısı göstermeniz şarttır. Dijital ekran (telefon) her zaman kabul görmeyebilir veya internet nedeniyle çekmeyebilir; bu nedenle fiziki çıktı hayat kurtarıcıdır.

Önemli Hatırlatmalar

Pasaport Geçerliliği: Pasaportunuzun en az 6 ay geçerliliği olmalı ve içinde İsrail vizesi veya giriş-çıkış damgası bulunmamalıdır (bu durum girişte reddedilmenize neden olabilir).

Aşı Durumu: Seyahatinizden önce Seyahat Sağlığı merkezlerine başvurularak gerekli olabilecek aşı listesindeki aşları yaptırmanız ve uluslararası aşı karnenizi yanınızda taşımanız önerilir.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Sabit Tarihli Resmi Tatiller

- Bağımsızlık Günü: 1 Ocak 2026
- Ortodoks (Koptik) Noel: 7 Ocak 2026
- Kapsamlı Barış Anlaşması İmza Günü: 9 Ocak 2026
- Ulusal Selamet Devrimi Bayramı: 30 Haziran 2026

- Noel: 25 Aralık 2026
- Hristiyan Yeni Yılı: 31 Aralık 2026

Değişken Tarihli (Dini) Tatiller

2026 yılındaki tahminî tarihler şu şekildedir:

- Ramazan Bayramı: 20- 22 Mart 2026
- Ortodoks Paskalya: 12 Nisan 2026
- Bahar Tatili (Sham al-Nasseem): 13 Nisan 2026
- Kurban Bayramı: 27- 30 Mayıs 2026
- İslami Yeni Yıl (Hicri Yılbaşı): 16 Haziran 2026
- Mevlid-i Nebi (Hz. Muhammed'in Doğum Günü): 26 Ağustos 2026

Mesai Saatleri ve Çalışma Düzeni:

- Hafta Sonu Tatili: Cuma ve cumartesi günleridir.
- Kamu Kurumları: Mesai saatleri 08:00 – 16:00 arasındadır.

Önemli Not: Ülkede resmi bir öğle tatili uygulaması bulunmamasına rağmen, saat 15:00'dan sonra resmi dairelerde işlem takibi yapmak oldukça güçtür; işlerin sabah saatlerinde yapılması tavsiye edilir.

Yerel Saat

Türkiye ve Sudan arasında 1 saat zaman farkı bulunmaktadır. Türkiye saati 14:00 iken Sudan'da saat 13:00'dır.

5- ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Dünya Bankası, 2024 sonu ve 2025 başı itibarıyla ülkeleri "Business Ready" (İş Hazırlığı) kriterlerine göre değerlendirmeye başlamıştır. Sudan bu yeni sistemde şu genel eğilimleri sergilemektedir:

Sıralama ve Puanlama: Sudan, yeni endekste de maalesef listenin son çeyreğinde yer almaya devam etmektedir. 100 üzerinden yapılan değerlendirmede, özellikle kamu hizmetlerine erişim ve finansal hizmet kalitesi noktalarında puanlar 20-30 bandına kadar gerilemiştir.

Düzenleyici Çerçeve: Sudan'ın yasal mevzuatı (kâğıt üzerinde) 100 üzerinden yaklaşık 40-50 puan olsa da, bu kuralların uygulanabilirliği ve operasyonel verimliliği 2026 projeksiyonlarında oldukça düşük kalmaktadır.

2026 Yılı Operasyonel Durum

Sudan'daki iç karışıklıklar ve siyasi belirsizlikler, iş yapma maliyetlerini ve risklerini doğrudan etkilemiştir.

"Transparency International"ın yayımladığı "Yolsuzluk Algısı Endeksi"ne göre: Sudan, 2025 yılında kaydettiği 14 puanlık (100 üzerinden) skorla Endekse dâhil 182 ülke arasında 175'inci sıradadır

Dünya Bankası veri setine göre Sudan, 2023'ten bu yana devam eden iç çatışmalar nedeniyle veri toplama süreçlerinde "kırılgan ve çatışma etkisindeki bölge" statüsünde değerlendirilmektedir. 2026 yılı için Dünya Bankası ve diğer uluslararası kuruluşların paylaştığı değerlendirmeler şu şekildedir:

Konu Başlığı	2026 Durumu / Tahmini	Notlar
İş Kurma ve Mevzuat	Kısıtlı / Yeniden Yapılanma	Hükümetin Hartum'a geri dönmesiyle (Ocak 2026) kamu kurumlarının dijitalleşmesi ve iş yeri açma süreçlerinin rehabilitasyonu planlanmaktadır.
Dış Ticaret	Toparlanma Süreci	Altın ihracatındaki aksamalar ve tarımsal üretimdeki (Gezira Projesi vb.) toparlanma çabaları ticari verileri şekillendirmektedir.

Hükümetin Dönüşü: Ocak 2026 itibarıyla Sudan Hükümeti resmen Hartum'a dönmüş ve 2,5 yıllık aradan sonra reform programlarını (sağlık, eğitim, elektrik) başlatmıştır.

Acil Durum Bütçesi: 2026 yılı için onaylanan "olağanüstü bütçe", yeni vergiler koymadan yerel kaynakları mobilize etmeyi ve KOBİ'leri desteklemeyi amaçlamaktadır.

B-READY Endeksi: Sudan, kurumların yeniden inşası sürecinde olduğu için "Kamu Hizmetleri" ve "Operasyonel Verimlilik" başlıklarında düşük skorlarla karşı karşıyadır. Ancak 2026, yeniden yapılanma yılı olarak ilan edilmiştir.

Yabancı Yatırım ve Sermaye Şartları

2021 yılına kadar şirket kuruluşu için asgari sermaye şartı mevcut değilken, Nisan 2021'de yürürlüğe giren ve 2026 yılı itibarıyla uygulaması devam eden yatırım kanunu uyarınca, yabancı yatırımlar için asgari 250.000 dolarlık şirket sermayesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Söz konusu sermaye tutarı, faaliyet ruhsatı alındıktan sonra şirketin operasyonel süreçlerinde serbestçe kullanılabilir. Bununla birlikte, Sudan'ın içinde bulunduğu süregelen döviz krizi ve likidite sorunları nedeniyle, sermayenin dolar olarak bankaya yatırılmasını müteakip, ruhsat sonrası aşamada bu tutarın yatırımcıya o günün resmi kuru üzerinden Sudan poundu (SDG) cinsinden ödenmesi ihtimali geçerliliğini korumaktadır.

Şirket Türleri

Sudan'daki ticari faaliyet yapıları aşağıda gösterilmiştir.

Şahıs Şirketi (İsmül Amel): Türkiye'deki "gerçek kişi" kaydına benzer bir yapıdır, tek kişinin yürüttüğü ve tüzel kişiliği olmayan şahıs şirkettir. Hartum'daki çeşitli Türk restoranı, berber vs. gibi hizmet sektöründeki pek çok şahıs işletmesinin tercih ettiği bir yapıdır.

Ticari Şirketler

Limited Şirket: En az iki ortak olması gerekmekte olup, ortaklar gerçek kişi veya tüzel kişilikler de olabilmektedir. Bir tane Sudanlı Müdür çalıştırma şartı vardır. Sudan'da gerek yerli gerek yabancı girişimcilerin en çok rağbet ettiği şirket formudur.

Anonim Şirket: En az 7 ortakla kurulabilir. Halka arz edilebilir.

Ticari Kısıtlamalar ve Mevcut Durum

Yabancı sermayeli limited ve anonim şirketlerin iç veya dış ticaret yapma hakları bulunmamaktadır; bu kapsamda yerel ticaret, ithalat ve ihracat faaliyetleri yabancı sermayeye kapalıdır. Bu faaliyetlerin yürütülebilmesi için şirketin %100 Sudan sermayeli olması ve tüm ortaklarının Sudan doğumlu Sudan vatandaşlarından oluşması şartı 2026 yılında da geçerliliğini korumaktadır. Mevcut durumda ticaret yapabilen yabancı firmalar ya Sudan vatandaşlığına geçmiş ya da şirketlerini Sudanlı şahıslar adına "emanetçi" (paravan) usulüyle tescil ettirmişlerdir. Kasım 2019'da getirilen düzenlemeyle, bu şartlar altında dahi yeni şirket kuruluşu yasaklanarak üretime dayalı olmayan ticari aktiviteler yabancı sermayeye bütünüyle kapatılmıştır. Ancak Sudan'daki serbest bölgelerde (Port Sudan, Al Geili vb.) faaliyet gösteren yabancı şirketler bu kısıtlamalardan muaf tutulmaya devam etmektedir.

Yatırım (İstismar) Şirketleri: Üretim faaliyeti ile uğraşan şirketler yatırım (İstismar) şirketi olarak adlandırılır ve %100 yabancı sermayeli yatırım şirketi kurulabilir. Yatırım şirketleri üretimde kullanmaları gereken hammadde ve ara mallarını ithal edebilirler ve ürettikleri mamulü iç piyasada olduğu gibi ihracat yoluyla dış piyasada da satabilirler. İstihal konularının dışında kalan mamullerin dış ticaretini yapamazlar. Yatırım şirketlerinin kuruluşu sırasında ihtiyaç duyacakları makine ve ekipmanın ithalinde yatırımın özelliğine göre gümrük vergilerinden de kısmi ya da tam muafiyet sağlanır. Ayrıca üretimde kullanılan ithal girdinin gümrüksüz ithaline izin verilebilir.

Şubeler: Türkiye’de kurulu şirketin şubesinin açılması mümkündür. Şubeler faaliyet konularıyla ilgili ticari aktivitede bulunabilir, fatura kesebilirler. İşlemlerinin sorumluluğu ana firmaca yüklenilmek zorundadır. Şubeler daha ziyade kısa süreli olarak Sudan’da bulunacak örneğin 1 veya 2 yıllık bir müteahhitlik projesi için gelip iş bitiminde faaliyetini sonlandıracak firmalar açısından daha uygun olabilir.

Yabancı Şirketin Sudan’da Şube Açması İçin Gerekli Belgeler:

1. Yabancı şirketin yurt dışında kuruluş belgesi (yılı),
2. Yönetim Kurulu üye profili,
3. Firmanın faaliyet konuları ve kuruluş amacı (Fizibilite Raporu),
4. Yönetim Kurulundan şube açılması için resmi karar,
5. Yönetim Kurulundan şube için Yönetici tayin kararı.

Gerekli tüm resmi evrakın öncelikle yabancı ülkenin Dışişleri Bakanlığına (veya Kaymakamlık/Valilik vb.) onaylatıldıktan sonra o ülkede bulunan Sudan Büyükelçiliğince de onaylanması gerekmektedir. Söz konusu resmi belgelerin İngilizce veya Arapça çevirilerinin olması ve Sudan Büyükelçiliğinden onaylanması şarttır. Daha sonra bu belgeler, Sudan Adalet Bakanlığına bağlı Ticari Sicil Kayıt Genel Müdürlüğünde şube kuruluşu için ilgili idareye ibraz edilir. Şube, yurt içinde ana firmayı temsilen her türlü sözleşme yapabilir, iş görüşmeleri yapabilir, iş üstlenebilir ve aldığı iş ile ilgili gerekli ekipman ve malzeme ithalatı yapabilir. Ancak, genel ticaret, ithalat ve ihracat yapamaz. Söz konusu şube, ana firmanın tanıtım amaçlı ürünlerini veya numunelerini ithal edebilir ve showroom açabilir, fakat tanıtım ve sergileme amacıyla getirilen bu ürünleri satamaz veya devredemez.

Distribütörlük: Yabancı bir şirketin Sudanlı şirkete distribütörlük vermesi durumunda;

- Sudanlı şirkete distribütörlük verilmesine dair temsilcilik yazısı,
- Yabancı firmanın ürünleri ürettiğine dair onay,
- Şirketler arası sözleşme gerekmektedir.

Sudan’da tescilli yabancı firmalar başka bir yabancı firmanın distribütörlüğünü alamazlar. Distribütörlük sadece yerli firmalara mahsustur.

İrtibat Büroları: İrtibat büroları sadece piyasayı takip etmek, pazar araştırması yapmak ve bağlantılar kurmak veya ana şirketin Sudan pazarında promosyonunu yapmak gibi faaliyetlerle iştigal edebilir, ticaret yapamaz, dolayısıyla fatura kesemezler. Sermayeleri yoktur. Merkezden transfer edilen para ile yürütülürler.

Tescil ve Süreç

Sudan’da şirketler Adalet Bakanlığı bünyesindeki Tescil Bürosu’nda sicile kaydedilirler. (<http://www.crd.gov.sd>) adresli web siteleri bulunmakta ise de rapor yazım tarihi itibarıyla siteye ulaşım sağlanamamaktadır. Şirket kuruluşları 2026 yılındaki mevcut idari işleyişe bağlı olarak ortalama olarak 25- 40 gün arasında bir zaman gerektirebilmektedir.

Şirket Kurma Prosedürü

Sudan'da kurulacak yabancı sermayeli firmalar, faaliyet ruhsatlarını aldıktan itibaren, Sudan şirketi olarak değerlendirilirler ve yerli şirketlere tatbik edilen muameleye tabi tutulurlar.

Sudan'da şirketler, noterlik yetkisini haiz avukatlarca veya diğer avukatlar ya da danışman firmaların noter-avukatlara başvurmasıyla şirket ana sözleşmesine noter tasdiki yapılmasından itibaren, ana sözleşmenin Ticaret Sicil Ofislerinde kayıt altına alınması suretiyle kurulurlar. Bir avukata veya iş danışmanı gerçek kişi veya firmaya başvurarak, hizmet bedelini de ödemek suretiyle aşağıda belirtilen prosedürler ve yapılar dâhilinde şirket kurulabilir. Şirket kuruluşunun yapılacağı Ticaret Sicil Büroları Sudan Adalet Bakanlığı'na bağlı bulunmaktadır.

Tarımsal üretim yapmak isteyen girişimcilerin özel şahıslardan veya devletten arazi kiralamaları ve ticari kuruluş türlerinden birine göre tescil edilerek faaliyet göstermeleri mümkündür. Yatırım şirketi olarak kurulmadıkça yabancı sermayeli şirketlerin iç ve dış ticaret faaliyetiyle iştigal etmeleri mümkün değildir. Üretim yapan yabancı sermayeli yatırım şirketleri ise yalnızca faaliyet alanları ile ilgili mamullerin iç ve dış ticareti ile uğraşabilirler

Vergi Uygulamaları

Şirketlerin tabi olacakları kurumlar vergisi oranları sabit değildir ve faaliyet alanına göre değişiklik göstermektedir. Sudan'da sistem yabancı sermayeli bir şirket için oldukça karmaşık bir yapı arz etmektedir. Ülkedeki organize olmayan yapı nedeniyle vergi otoritesinin tahsilat kabiliyeti değişkenlik gösterebilmektedir.

Sudan'da mali yıl ve takvim yılı aynıdır. Her takvim yılının bitiminden itibaren 3 ay içinde (31 Mart mesai bitimine kadar) kurumlar vergisi beyannamelerinin verilmesi ve en geç 15 Nisan mesai bitimine kadar ödenmesi zorunludur. Vergi idaresinin sunulan harcama evraklarını kabul etmeyip matrah hesabını kendi kriterlerine göre yapma eğilimi devam etmektedir.

Temel Vergi Oranları

- Tarımsal Faaliyetler: %0
- İmalat Sanayii: %10
- Ticari Faaliyetler ve Hizmetler: %15
- Emlak-İnşaat Taşeron: %10
- Telekomünikasyon: %30
- Petrol ve Gaz Sektörü: %15- %35
- Bankacılık ve Madencilik: %15
- KDV: %17
- İşveren SGK Payı: %17 (Brüt ücretten)
- İş gören SGK Payı: %8 (Brüt ücretten)
- Eyalet Çalışma Vergisi: 20.000 SDG
- Araç Ruhsat Vergisi: 17.000 SDG
- Altın Üretiminde Devlet Payı: %7
- Altın Üretiminde Zekât Vergisi: %0,025

Muhasebe Kayıtları ve Amortisman

Sudan'da IAS (Uluslararası Muhasebe Standartları) ve IFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) uygulamaları gönüllü olarak yaygın şekilde kullanılmaktadır. Yabancı yatırımcılar ilgili Bakanlık onayıyla kayıtlarını dolar veya avro olarak tutabilmektedir.

- **Zorunluluklar:** Onaylı bir yazılım marifetiyle elektronik kayıt tutulması ve yıllık faaliyet bütçesi/fizibilite raporu sunulması esastır.
- **Denetim:** Kayıtlar bağımsız müşavirlerce onaylandıktan sonra 31 Mart'a kadar ilgili Bakanlığın denetim birimine sunulmalıdır.
- **Amortisman:** Yalnızca eşit paylı amortisman yöntemi uygulanır. Örneğin 5 yıllık bir varlık için yıllık %20 oranında düşüş yapılır.

Sosyal Güvenlik ve Yatırım Mevzuatı

Sudan'da sosyal güvenlik sistemi yetersiz kalmaya devam etmektedir. Her çalışan için brüt maaş üzerinden toplam %25 SGK primi (İşveren: %17, İşgören: %8) ödenmesi yasal zorunluluktur.

Nisan 2021'de yürürlüğe giren Yatırım Teşvik Kanunu uyarınca yabancı sermaye "milli muamele" görür. Ancak yeni düzenlemeler uyarınca yabancı yatırımcılar için en az 250.000 ABD doları sermaye tahsis etme şartı mevcuttur.

Kısıtlamalar ve Önemli Uyarılar

- **Gayrimenkul:** Yabancılar mülk satın alamaz; ancak 49 yıla kadar kiralama yapabilirler.
- **Dolaşım ve Vizeler:** Oturma ve çalışma izni olanlar serbest dolaşabilir. Ancak süresi dolan vize yenilenmeden ülkeden çıkışa kesinlikle izin verilmez.
- **Nakit Sınırı:** Sudan'da yerleşik yabancı yatırımcılar dâhil, yolcuların beraberinde 3.000 Dolar üzerinde nakit taşıması yasaktır. El konulma ve dava riski bulunmaktadır.

Sigorta

Sudan'daki sigorta sektörü, 2026 yılı itibarıyla halen küçük bir ölçekte kalmaya devam etmekte olup piyasa yayılımı oldukça sınırlıdır. Düşük yayılım seviyelerine yol açan temel faktörler; kişi başına düşen reel gelirin düşük seyretmesi, orta sınıfın ekonomik kırılganlığı, devam eden siyasi ve güvenlik kaynaklı istikrarsızlıklar ile finansal okuryazarlığın toplum genelinde halen yetersiz olmasıdır.

Devlet, sigorta sektöründeki ağırlığını korumaktadır ve kamu destekli sigorta faaliyetleri, toplam piyasa primlerinin yaklaşık %40'ını teşkil ederek sektöre yön vermeye devam etmektedir. Her ne kadar Sudan Sigorta Denetim ve Düzenleme Otoritesi, düzenleyici çerçeveyi iyileştirmek ve dijitalleşmeyi teşvik etmek adına gayret gösterse de sigorta piyasasının büyük bir bölümü halen Uluslararası Sigorta Denetçileri Birliği (IAIS) tarafından belirlenen küresel denetim ilkeleri ve risk temelli sermaye standartları ile tam uyumlu hale getirilememiştir.

Buna ek olarak, 2026 yılında sektörün önündeki en büyük teknik engel, yerel para birimindeki değer kayıpları ve yüksek enflasyonun etkisiyle artan hasar maliyetlerinin, prim üretim

kapasitesi üzerindeki baskısıdır. Bu durum, piyasanın uluslararası reasürans standartlarına adaptasyonunu zorlaştıran bir faktör olarak varlığını sürdürmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Sudan'ın finans sektörü, tamamen İslami finansman yapısı dâhilinde faaliyet gösteren bankalarla yürütülmektedir. Sudan'daki İslami finans ürünleri, şeriat uyumlu bankacılık uygulamalarına sahip ülkeler arasında en çeşitli ve köklü modellerden biri olarak kabul edilmeye devam etmektedir.

Türkiye'den Ziraat Katılım Bankası, Ekim 2020'de Hartum'da açtığı ilk şubesinin ardından, ülkenin değişen lojistik ve ekonomik dengeleri doğrultusunda 2025 yılında Port Sudan şubesini de devreye alarak Sudan'daki varlığını iki aktif şubeye çıkarmıştır. Bu genişleme, özellikle iç karışıklıklar döneminde ticaretin ana kapısı haline gelen Port Sudan üzerinden Türk ve uluslararası yatırımcılara kesintisiz hizmet sunulmasını sağlamıştır. Sudan'daki diğer başlıca yabancı sermayeli bankalar aşağıda sıralanmakla birlikte Sudan'daki mevcut güvenlik durumu nedeniyle birçok bankanın fiziksel operasyonları kesintiye uğramış veya dijital kanallara kaymış durumda olabileceği dikkate alınmalıdır.

- Abu Dhabi National Bank
- Qatar National Bank
- National Bank of Egypt
- Aljazeera Sudanese Jordanian Bank
- Sudanese Egyptian Bank
- Saudi Sudanese Bank
- Byblos Bank
- Sudanese French Bank

Operasyonel Zorluklar ve Merkez Bankası'nın Rolü

Bankalar arası bir piyasanın tam anlamıyla gelişmediği Sudan'da, Sudan Merkez Bankası (CBOS) İslam Şeriatı uyumlu likidite ve fon yönetimi (Sukuk/Sertifikalar) uygulamaktadır. 2026 yılı itibarıyla ticari bankacılık sektörü, ülkedeki güvenlik sorunları ve altyapı yetersizlikleri nedeniyle uluslararası standartlara göre hala zayıf ve kırılığandır.

Sudan Merkez Bankası, sadece bir düzenleyici değil, aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin finansmanında doğrudan bir aktördür. Ülkede bağımsız bir üst kurul (BDDK benzeri) bulunmadığından, denetleme ve düzenleme yetkisi tamamen Merkez Bankası'nın uhdesindedir. Bürokratik engeller ve bankacılık sistemine duyulan tarihsel güvensizlik nedeniyle, toplam tasarrufların halen sadece %10 ila %15 gibi düşük bir kısmının bankacılık sisteminde tutulduğu tahmin edilmektedir. Elektronik işlemler ve nakit yönetimi alanındaki iyileştirme ihtiyacı kritik düzeydedir.

Sektörel Riskler

Kamu bankaları sektörün yaklaşık %50'sini kontrol ederek domine etmeye devam etmektedir. Finansmana erişimi artırmak adına Merkez Bankası, ticari bankaların kredi portföylerinin %12'sini mikro finans faaliyetlerine ayırması zorunluluğunu sürdürmektedir. 2026

projeksiyonlarında, bu fonların tarım ve küçük ölçekli girişimcilik üzerinden ekonomik toparlanmaya destek vermesi hedeflenmektedir.

Tahvil ve Bono Piyasası

Sudan'ın sermaye piyasası şeriat temellidir. Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen Devlet Musharaka Sertifikaları, Devlet Yatırım Sertifikaları ve Merkez Bankası İlgah Sertifikaları, geleneksel hazine bonolarının yerini tutmaktadır. Bu enstrümanlar yerli ve yabancı yatırımcılara açık olup, likidite yönetiminde temel araçlardır.

Yatırımlar ve Normalleşme Süreci

Sudan'ın 2020 sonunda ABD'nin terörü destekleyen devletler listesinden çıkarılmasına rağmen, küresel bankacılık sistemiyle entegrasyon süreci yavaş ilerlemektedir. Muhabir bankacılık ilişkileri hala tam kapasiteye ulaşmamış, ABD doları bazlı SWIFT işlemlerinde kısıtlılıklar devam etmektedir. Bu durum, ülkenin madencilik, tarım ve hayvancılık gibi devasa potansiyele sahip alanlarındaki yabancı yatırımları kısıtlayan en büyük "fiili" engeldir.

Banka Transferleri ve Ziraat Katılım'ın Stratejik Etkisi

Sudan'da yerleşik yabancı yatırımcıların kar transferlerinde yaşadığı sorunlar devam etmektedir. Ancak Ziraat Katılım Bankası'nın Port Sudan şubesi, bu tıkanıklığın aşılmasında Türk firmaları için hayati bir "güvenli liman" teşkil etmektedir.

Güvenli Kanal: Ziraat Katılım, Türkiye ve Sudan arasındaki ticari işlemlere doğrudan aracılık ederek, "merdiven altı" araçlara ödenen yüksek komisyonların önüne geçilmesini sağlamaktadır.

Lojistik Avantaj: Port Sudan şubesi, ülkenin ana ihracat/ithalat limanındaki finansal operasyonları yerinde yöneterek, müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarının hak edişlerinin transferinde operasyonel verimliliği artırmıştır.

Ziraat Katılım'ın Sudan'daki varlığı, sadece bir bankacılık hizmeti değil, aynı zamanda iki ülke arasındaki dış ticaret hacmini 2026 hedeflerine taşıyan stratejik bir köprü niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Vizeler

Sudan'da daimî ikamet ve çalışma izni almak isteyen yabancı uyruklu kişilerin, Sudan yetkili makamlarınca akredite edilmiş devlet hastanelerinden veya belirlenmiş sağlık merkezlerinden alınmış güncel sağlık raporu ibraz etmeleri yasal bir zorunluluktur.

Sağlık Taraması ve Kısıtlamalar

Sudan göç ve çalışma mevzuatı uyarınca, bulaşıcı hastalıklar konusunda tavizsiz bir politika izlenmektedir.

Hastalık Kısıtlamaları: Yapılan tetkikler sonucunda "Hepatit B ve HIV+" olduğu tespit edilen yabancı şahıslara ikamet ve çalışma izni kesinlikle verilmemektedir.

Giriş Yasağı: Bu teşhislerin konulduğu kişilerin pasaport bilgileri sisteme işlenerek kayıt altına alınır ve bu kişilerin ülkeye bir daha giriş yapmaları süresiz olarak engellenir.

Yenileme Şartları: İkamet ve çalışma izinlerinin her yenilenme döneminde sağlık testlerinin tekrarlanması mecburidir.

Sonradan Tespit Edilen Vakalar: Daha önceki yıllarda yapılan testleri negatif çıkan ancak yenileme sürecindeki testlerde Hepatit B veya HIV hastası/taşıyıcısı olduğu belirlenen yabancıların mevcut izinleri iptal edilmekte, yenilenmemekte ve bu kişiler derhal sınır dışı edilmektedir.

Türk Firmaları ve İşgücü Transferi

2026 yılı itibarıyla, özellikle Türk müteahhitlik ve müşavirlik firmalarının üstlendikleri altyapı, enerji ve inşaat projeleri kapsamında Türkiye'den teknik personel ve işçi getirmeleri konusunda ikili ilişkiler çerçevesinde sağlanan kolaylıklar devam etmektedir. Sudan makamları, Türk firmalarının projelerinde istihdam edilecek personelin vize ve çalışma izni süreçlerinde geçmiş dönemlerde olduğu gibi ciddi bir engel çıkarmamakta, süreçler kurumsal işbirlikleri dâhilinde yürütülmektedir.

Kaynak: T.C. Hartum Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği